

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание. (Втора сессия.)

XXXI. ЗАСЪДАНИЕ, СЪБОТА 10 ДЕКЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа 50 мин. слѣдъ пладнѣ, подѣ председателството на г-на Д. Грекова.)

Председателъ: Ще се прочете списъка на г-да представителитѣ.

Секр. Цачевъ (чете): Отъ 53 души представители присѣдствуватъ 46 и отсъдствуватъ 7 души, а именно: И. Щърбановъ, Д. Анневъ, К. Анковъ, Митроп. Симеонъ, Д. Поповъ, Д. Списаревски и М-ръ Балабановъ.

Председателъ: Тѣй като болшинството на Събранието присѣдствуватъ, то обявявамъ днешното засѣдание за открито. Ще се чете протоколъ 26-й.

Секр. Цачевъ (чете го).

Председателъ: Има ли нѣкой да направи забелѣжка върху прочетения протоколъ? (Нѣма.) Тѣй като точността на протокола не се оспорва, обявявамъ го за окончателенъ.

Секр. Цачевъ: Ще помоля г-на Председателя, да назначи още единъ секретаръ, защото има още 3 протокола не приготвени, а работа има много и не може да се превтаса.

Вълчевъ: Въ миналото засѣдание, понеже не можахъ да прочета моето заявление, днесъ го представямъ на бюрото въ преписъ, за да се тури въ другитѣ книжа на Нар. Събрание. (Занася заявлението на бюрото.)

Искамъ да прочета оставката си.

Председателъ: Оставете я на бюрото г-нъ Вълчевъ и то ще я прочете.

Вълчевъ: Това е невинно нѣщо.

Председателъ: Моля ви се г-нъ Вълчевъ не дѣйте прави така. Въ правилника е предвидѣно, че едно предложение,

което се прави въ Нар. Събрание писмено, трѣба да се представи на бюрото.

Вълчевъ: Това не е предложение, това е оставка.

Председателъ: Ако е оставка, поднесете я на бюрото и то може да я прочете, за да не се остраниватъ работитѣ. Бждете по-умѣрени, и азъ съмъ убѣденъ, че ако се прочете отъ бюрото, нѣма да се подигне такъвъ шумъ, отъ колкото ако я прочетете вие. Най-сетнѣ всѣки день съ едни написани нѣща дохаждате и повдигате вика, това мисля не е най-сетнѣ въ вашъ интересъ.

Сукнаровъ: Азъ мисля, г-не Председателю, че това не е никакъ предложение, това е една оставка и всѣки депутатъ има право да искаже своята оставка, и азъ мисля, че трѣба да се позволи на г-на Вълчева да я прочете. Това е лично отъ двама или трима души, които си поднасятъ оставката. Сега може вие да искате, да не дозволите да се прочете, то е другъ въпросъ. Тя нѣма нищо особено да раздразнява Събранието, и за това моля да я изслуша то и да се земе въ внимание.

Председателъ: Г-нъ Сукнаровъ, виждате ли нѣкоя разлика да я прочете бюрото или г-нъ Вълчевъ?

Сукнаровъ: Именно защото нѣма разлика, за това да я прочете г-нъ Вълчевъ.

Председателъ: Азъ казвамъ, че има разлика, да я прочете г-нъ Вълчевъ или бюрото.

Вълчевъ: Ще я дамъ тогава на моя другаръ, г-на Сукнарова, да я прочете, защото двама сме я подписали.

Сукнаровъ: Моля Ви, за последенъ пътъ дайте ни дума. Нѣма да раздразняваме Събранието.

Председателъ: Като настоявате, ще ви дамъ дума; но азъ ще помоля г-да представителитѣ да бждатъ много търпеливи, защото ние знаемъ до колко г-нъ Сукнаровъ и г-нъ Вълчевъ бѣха неумѣрени въ миналитѣ засѣдания и станаха причина, да се произведатъ нѣколко пѣти скандали. (Сукнаровъ: Не е истина). За това да изслушаме съ търпѣние оставката, защото, ако има нѣкой неприлични изразения, то ще паднатъ на тѣхъ повече, отъ колкото на онѣзи, които опрекаватъ.

(Манафовъ и Г. Геровъ искатъ дума).

Г. Геровъ: Азъ по напредъ ще попитамъ тука, г-да представителитѣ, както и г-на Председателя, подобно нѣщо ставало ли е до сега, щото, когато човѣкъ си дава оставката, да я чете самичкѣтъ, както и ако би поискалъ, даже за отпускъ, пакъ се дава на Председателя. Ако е за първи пътъ да се дава такъво нѣщо, то не трѣба, освѣнъ всѣки да изважда една книга, когато иска и да я чете. За това, не знай, защо е бюрото; на Председателя се дава и той я чете отъ мѣстото си.

Вълчевъ (чете):

До III-то обикновено Народно Събрание.

Отъ послѣднитѣ дѣйствия на правителството и рѣшенята на Народното Събрание, каквито сж: начина по който се внесе, гласува и прие законопроекта за измѣненето на Конституцията, който начинъ противорѣчи на яснитѣ опредѣления на чл. чл. 2, 6 буква в, 8 и 14 отъ вътрешний правилникъ на Събранието и на чл. 168 отъ Търновската Конституция; запрѣщаването, въпреки чл. 93 тоже отъ Търновската Конституция, да си искаваме по тоя и други въпроси свободно мнѣнието, подъ страхъ, да бждемъ задушени и изгонвани, а единъ отъ насъ два пѣти биде изгонванъ отъ засѣданието на събранието; произволното измѣнение на избирателния законъ отъ 18 декемврий 1880 год.; приеманieto законъ за печата, явно противоречущъ на Търновската Конституция и много други, става съвършено явно, че тукъ е направенъ не компромисъ за пълното въстановение и приложение на Търновската Конституция, а на противъ заговоръ противъ народнитѣ права и свобода, или, съ други думи, противъ самата тая Конституция.

Послѣ всичко това, ние считаме, че нашето по нататашно сѣдене въ събранието било би не само безполезно, но на противъ значило би, отъ наша страна измѣна на началата

ни и на народа ни; за това, като протестираме още веднѣжъ най-енергически противъ всичкитѣ тия незаконни рѣшения и дѣйствия, и като оставаме всичката отговорност за лошавитѣ послѣдствия върху причинителитѣ, слагаме си мандатитѣ на депутатството ни и си излизаме съ спокойна съвѣсть.

При това, приеете дълбокото наше кѣмъ васъ съжаление.

София, 10 декемврий 1883 г.

Представители отъ Софийскій окръгъ:

Никола Сукнаровъ.

Илия Вълчевъ.

(Сукнаровъ и Вълчевъ си излизатъ)

Манафовъ: Тѣй като г-нъ Вълчевъ си дава оставката, азъ, като квесторъ, получихъ единъ изпълнителенъ листъ за запоръ надъ плататаму. Сега, какъ трѣба да постѣпя, да ли тѣзи пари неправилно се искатъ и да му се отпуснатъ, или пакъ да се предаждъ на сѣдилището. За това, моля г-нъ Председателя на Нар. Събрание да се произнесе върху този въпросъ.

Председателъ: Азъ нѣма да се произнесж върху този въпросъ, така сжщо и Нар. Събрание не може да се произнесе. За тѣзи работи си има законъ. Това е работа на квестора.

Г. Геровъ: Азъ не знай, да ли мога да рѣшж този въпросъ; Нар. Събрание трѣба да го рѣши. Такъво нѣщо, запоренъ листъ, е прието отъ мировий сѣдия и азъ мисля, че се задължавамъ предъ сѣдилището, за да ги дамъ; но Нар. Събрание, именно, трѣба да рѣши, да ли трѣба паритѣ да се дадатъ на сѣдилището или пакъ на г-на Вълчева.

Председателъ: Този въпросъ не може да го рѣши Нар. Събрание; този въпросъ закона рѣшава.

М-ръ Начовичъ: Въ този случай г-нъ Геровъ, като квесторъ на Нар. Събрание, е касиеръ на Събранието, и закона за отчестността казва, че е длъженъ касиера да не изпълни едно парично искание, ако има запоръ чрѣзъ сѣдилищенъ листъ; за това, г-нъ Геровъ трѣба да даде тѣзи пари на сѣдилището.

Председателъ: Какво мисли Нар. Събрание да се направи съ оставката на г-да Вълчевъ и Сукнаровъ?

Д-ръ Пачевъ: Азъ бихъ помолилъ г-да представителитѣ, да се произнесжтъ предварително върху съдържанието на оставката на г Сукнаровъ и Вълчевъ, и тогава да се произнесемъ за приеманъето на тѣхната оставка. Защото нѣкому не се понаравило нѣщо и поднася на Събранието една безобразна оставка. Това какво ще каже?

Председателъ : Въ името на Нар. Събрание, което трѣбва да чуе всичкитѣ мнѣния, моля Ви да не се произнасяте върху съдържанието на оставката. Всеки представител може да мисли тъй или иначе върху дѣйствиата на Нар. Събрание; но ако имаме нѣщо докато за Събранието, азъ бѣхъ на мнѣние да се направи въпросъ за това нѣщо; но понеже тукъ е едно мнѣние, изказано отъ тѣхъ, то ние просто и чисто да приемемъ тѣхната оставка, безъ да се произнесемъ за нейното съдържание.

Шивачовъ : Ако сж изказани нѣкой думи, то самото съдържание е повече отъ безобразно.

Председателъ : Г-нъ Шивачовъ, моля Ви да не произнасяте такива думи. Ще си оттеглите думата назадъ.

Шивачовъ : Нар. Събрание нека да сѣди. (Списаревски : За мотивировката не трѣба да се произнасяте; трѣба само да се знае, приема ли се отъ Нар. Събрание оставката или не).

Председателъ : Трѣба да чакате, г-нъ Списаревски, и да земете по напредъ дума, че тогава да говорите.

Шивачовъ : Може ли да каже всеки, че рѣшеніята на Нар. Събрание сж безобразни? И послѣ не трѣба ли Народ. Събрание да се произнесе върху съдържанието на оставката? Това е една клѣвета и псувна на Нар. Събрание. (Гласове : Нѣма тука псувни). Азъ моля Нар. Събрание да се произнесе до колко оставката на г-да Сукнаровъ и Вълчевъ е основателна; но само за оставката нѣма какво да се произнасяме.

Председателъ : Моля, имайте малко търпѣние. Азъ още веднажъ ще моля Нар. Събрание да се произнесе за оставката, безъ да се произнесе за съдържанието ѝ; защото ние ще направимъ това, което тѣ желаятъ, ако послѣдваме това, което казва г-нъ Шивачовъ, и ще дадемъ важностъ на това, което тѣ казватъ. Най-сетнѣ единъ чловѣкъ, който има съвѣсть, че не е извършилъ никаква незаконностъ, той нѣма нужда да отива да се страхува и да казва, че не е извършилъ таково нѣщо. За това, просто за оставката да се каже, приема ли я Нар. Събрание или не.

Батановски : Искамъ думата.

Списаревски : Искамъ думата.

Председателъ : Има 10 души, които искатъ да говорятъ и азъ ще подложъ на гласуване този въпросъ.

Ако Нар. Събрание желае да се говори повече върху него, тогава добръ. Моля онѣзи г-да представители, които сж на мнѣние, че трѣба да се говори още по този въпросъ, да си дигнатъ ржката.

Батановски : Искамъ думата.

Председателъ : Нар. Събрание ще се произнесе: да ли трѣба да се говори или не. Ако има повече, които искатъ да се говори, ще ви се даде думата. Пакъ полагамъ на гласуване въпроса, желае ли Нар. Събрание, да се говори още или не? Който желае да се говори, да си дигне ржката. (Меншество).

Ще туря на гласуване въпроса, да ли Нар. Събрание приема оставката на г. г. Сукнаровъ и Вълчевъ или не. Който сж на мнѣние, че трѣба да имъ се приеме оставката, да си дигнатъ ржката. (Болшинство).

Шивачовъ : Тогава и азъ ще напишъ една такъва оставка, и ще напсувамъ всички.

Председателъ : На дневенъ редъ сега е продължение отъ разискванията по законопроекта за печата.

Докл. Бошнаковъ : (Чете:)

Чл. 11. Който внася или раздава задрѣтени книги, вѣстници или списания, наказва се съ глоба отъ 20 до 200 лева, а вѣстниците, книгитѣ или списанията се конфискуватъ.

Списаревски : Азъ не съмъ освѣтленъ, кои книги трѣба да се считатъ за задрѣтени и кои не.

М-ръ Стоиловъ : Г-нъ Списаревски разумѣва по-добръ, за кои книги се казва. Говори се за книги и вѣстници, които се спомѣнуватъ въ 10 чл., именно, за тия иностранны книги, вѣстници и списания, за които М-рски съвѣтъ е постановилъ, че задрѣщава распространението имъ по България и за които постановлението е обнародвано въ «Държавенъ Вѣстникъ».

Списаревски : Миналото засѣдание се каза, че ще се опредѣли, кои книги ще се задрѣщаватъ, но понеже сега не може да се връщаме, запазвамъ си правото да говоря при второто четение.

М-ръ Стоиловъ : Както се разясни и завчера, основата на тоя законъ е свободата на печата. Но на едно допълнение на този членъ въ сжщия смисълъ, което предлага г-нъ Списаревски, азъ не съмъ противенъ, защото то само ще разясни този § 10. Ако помня добръ, единъ отъ депутатитѣ подигна въпросъ, да ли е съгласно съ конституцията това наказание, което се предвижда въ чл. 11. И дѣйствително при първий погледъ 75 чл. отъ конституцията се вижда, да е противенъ на това наказание. Въ този членъ се казва: «Никому не може да се наложи наказание, което не е установено отъ законитѣ. Мжчения при какво да е обвинение, сжщо и конфискуване на имотъ се задрѣщаватъ».

Вие знаете, господа, че протоколитѣ въ законодателнитѣ събрания служатъ да просвѣтяватъ върху смисълъта, която

законодателя е ималъ, когато е постановявалъ нѣщо. Този § 75 е внесенъ въ нашата конституция по предложението на уважаемия мой събратъ г. М. Балабановъ. Той е предложилъ на Нар. Събрание слѣдующия текстъ: «Мѣчения въ сѣдебнитъ слѣдствия и общото усвояване на имотъ (конфискувание) се запрещава». (Дневникъ XVI. 237).

По този въпросъ сѣ земали думата г. Балабановъ, който е мотивиралъ това предложение и г. Помяновъ, който тогази е билъ противъ внасянето на това предложение, а азъ тогази имахъ честта да говоря за приемането му. Както е било предложението на г. Балабанова, не се разбира нищо друго, освѣнъ общо усвояване на имота на единъ гражданинъ. И този параграфъ има своето историческо основание; защото, по общеприетото начало, конфискация, било усвояване на имота, е нѣщо запретиено. Но това не е било тъй въ разни конституции преди 1850 год. Въ Пруската конституция вие ще намѣрите, че конфискация, общо усвояване на имота бѣше позволено. Конфискуването бѣше едно отъ най-силнитъ и най-страшнитъ наказания, които е позволявало старото Римско право. Въ *sacratio* се позволявало да се усвоява на римския гражданинъ всичкия му имотъ, и това е било наказание най-страшно, и си има своето историческо значение. Въ историята на Ливия и Тацита срѣщаме такива личности като Грахусъ, който е обиколилъ и игралъ най-главна роль въ Римъ и провинциитъ, а е билъ послѣ принуденъ да търси самъ своята прехрана. Това начало се омегчило въ Атинското право, което казва, че само на ония да имъ се отнеме всичкото имущество, които сѣ предали отечеството. И въ срѣднитъ вѣкове, когато беззаконието владѣеше, бѣше това най-силното срѣдство да се наказватъ тѣзи, които сѣ противодѣйствували на законитъ на тогавашната Римска империя. Слѣдователно, първия ударъ на това наказание се нанесе отъ французката революция. А отъ 1810 г. въ конституциитъ ние намѣрваме правило, че конфискувание общо на имотъ се запрещава. Това сѣщото нѣщо се запрещава въ французката конституция отъ 1814 год. и отъ тогази това запрещение се введе и въ конституциитъ на всичкитъ държави. Но казвамъ, че това е едно запрещение конфискувание на имуществото, като цѣла една единица. И именно въ 75 членъ отъ конституцията искаше се да се посвѣти това начало, което е общеприето въ цѣла Европа. Ако земете и прочетете 11 чл. отъ Отоманский наказателний законъ, и тамъ ще видите, че е предвидѣно конфискуванието на отдѣлни части на единъ имотъ за наказание. Земете и закона за мировитъ сѣдии, вотиранъ въ 80 год. отъ Нар. Събрание, и въ него именно въ 2 чл. като едно отъ нака-

занията, които се позволяватъ, е и конфискуването на даденитъ вещи. Земете сѣщо и закона, възъ който нашитъ закони се основаватъ, или земете руский наказат. законъ или французкитъ — *Code pénal*, вие ще намѣрите и въ тѣхъ, че конфискацията на отдѣлни вѣщи се предвижда като едно наказание.

Тѣзи обяснения, г-да, бѣхъ принуденъ да дамъ и толкози повече, че този невиненъ законъ за печата се счита, че е противъ конституцията. Счетохъ за нужно да дамъ обясненията по тѣзи съображения, за да дамъ още едно доказателство за неоснователността на обвиненията, които ни се правятъ.

Д-ръ Геровъ: Азъ благодаря на г-на М-ра на Право сѣдието, че разясни, какъ се разбира «конфискувание» въ нашата конституция, и че имало исключение, споредъ което въ много случаи конфискувание се допуша. До нейдѣ сподѣлямъ неговитъ възглѣдове. Но ако се приеме този законъ тъй, както е направенъ, и особено тая статия, нейното приложение непрѣменно ще се удари о скалата на едно постановление отъ конституцията, именно на членъ 77-й. Приехте, г-да, споредъ този законъ, да се тури единъ кордонъ, въ границитъ на Българското Княжество, да се даде едно право на Министерството, щото да може да запрещава периодически списания или вѣстници да не влизатъ въ нашата територия. Но, представете си, че може нѣкой пѣтъ да минатъ такива престѣпни вѣстници, и периодически списания, допуснете, че може да стане контрабанда отъ тѣзи списания или вѣстници, и може би тази контрабанда да стане чрезъ писма по пощата. Питамъ сега, да ли чиновницитъ, които надзираватъ да не влизатъ вѣстницитъ, противъ които се е произнесло Министерството, иматъ право да отварятъ подобни писма? Ето 77 чл. отъ конституцията какво казва:

«Частни писма и частни телеграфически депеша съставятъ тайна и се броятъ неприкосновенни».

Чиовника, който е натоваренъ, щото въ Българското Княжество да не влизатъ нито вѣстници нито периодически списания, които сѣ запретени съ административна мѣрка, щомъ подозрѣва, че нѣкое писмо съдържа нѣкой запретенъ вѣстникъ, той ще го отвори; а това е нарушение на конституцията. Но има по вече, г-да! Въпроса, който подигна г-нъ Списаревски, е твърдѣ умѣстенъ. Какво гласи още този членъ: «които сѣ запретени книги»? Кои сѣ тѣзи книги, тука не сѣ опредѣлени; и кой ще ги опредѣли, Министерството ли? Но съ това, то нарушава още единъ конституционаленъ принципъ, относително до раздѣлението на общественитъ власти, сѣдебна, изпълнителна и законо-

дателна. Всѣка една отъ тѣзи власти е отдѣлена и има единъ особенъ кръгъ на дѣйствиe, внѣтъ отъ когото не може да се движи ни присвоява права. Тука една административна властъ си присвоява правото на една съдебна властъ. Когато административната властъ може само да изпълни присъдата на съдебната властъ, която сама е компетентна да се произнесе: да ли има престѣпно дѣяние или не. Тука си явно присвоява администрацията една съдебна властъ! Като си запазва правото, да се признае върху престѣпни характеръ на единъ вѣстникъ.

Азъ съмъ на мнѣние, да се извършатъ тѣзи постановления, които противорѣчатъ на духа на конституцията. Въ противенъ случай, ако тѣ се приематъ, слѣдствието ще бѣде единъ редъ нарушение на конституцията, щомъ дойдемъ до приспособлението на тѣзи постановления.

М-ръ Стоиловъ: Разискванията, които станаха, по 10 и 11 членъ ми напомниха една замѣчателна фраза на Наполеона Велики, който е казвалъ, че «фразитѣ управляватъ народитѣ.» Повтарямъ да кажа, че фразитѣ управляватъ народитѣ. Едвамъ ни не обвиниха, че въвеждами законъ, по-строгъ отъ турскитѣ (Гласове: По-строгъ!) Ще зема единъ примѣръ. Мисля, че никой отъ насъ нѣма да каже, че теорията на управлението въ Франция е основана на противоконституционно начало. Тамъ въ 81 год. се издаде законъ, който има не свободно, а радикално начало. А 14 ст. на този законъ съдържа сжщитѣ опредѣления, които съдържа 11 ст. на нашия законъ. Тамъ това право не се дава на М-рски Съвѣтъ, но просто на М-ра на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Послѣ да отговоря, на това, което се каза че конфискациитѣ, както и глобитѣ не сж административни, но съдебни мѣрки. Административна мѣрка е, просто постановление на М-рски Съвѣтъ, че такова и такова списание не може да се внася въ Българското Княжество. Туй е просто постановление на административната властъ, а всичко друго, което послѣдва, е отъ компетентността на съдебната властъ. И ако има нѣкои било раздавачи, или притѣжатели, които се чувствуватъ, че сж оскърбени отъ това конфискуване, тѣ иматъ право да искатъ обезщетение за вредата, която имъ е нанесена. Припомнямъ пакъ фразата, която казахъ и казвамъ, че, ако говоримъ за фразитѣ на конституционализма, то ще отговоря на г. предговорившия, че не раздѣлението на властѣта, а отговорността на М-рскиятъ Съвѣтъ е корена на конституционалното управление. Имайте 10 пжти раздѣлението на властѣта, раздѣлете съ микроскопически очила, съдебната властъ отъ административната, пакъ не ще имате конституционално управление, ако нѣмаме Министерската

отговорностъ, защото корена на конституционалното управление е Министерската отговорностъ. Съ раздѣлението на съдебната властъ отъ административната, мисля, че рѣдко ще намерите една административна организация, дѣто съ тънкость да сж разпредѣлени съдебната отъ административната властъ. Ще ви покажа най-блѣстящъ примѣръ на конституционалното управление на Англия. Дѣто ще намѣрите такива сплетения на тѣзи власти и гдѣто практиката ще остане много назадъ отъ тази теория, която тука желае да въведе Народното Събрание.

Д-ръ Геровъ: Съжелявамъ, че г. М-ръ не отговори на въпроса, който се възбуди отъ разискванието на настоящия членъ. Въ заключение той каза, че трѣба да се остави всичко на М-вото, защото М-вото е свободно всичко да върши. Съ други думи, той ни съвѣтства да се откажемъ отъ своята законодателна властъ и да я делегираме нея и съдебната на М-вото. Тогава каква отговорностъ остава на М-вото? Това вече не е парламентаризмъ, но е абсолютизмъ! Желателно е да се каже по-ясно и не съ забигалки. Казвате, че закона не е по строгъ отъ турския законъ, а азъ поддържамъ, че днешния законъ за печата, който се разисква да не сжществува нито въ турско (М-ръ Стоиловъ: Не е истина!) Сега на минута ще докажа, че е истина. Тукъ въ 2 членъ се говори, че чуждъ подданикъ не може да издава вѣстникъ. Нѣма ли стотина чужди подданици, които издаватъ вѣстници въ Цариградъ? Нека излѣзе единъ отъ г-да Министритѣ и да каже, че това не е истина. Вѣстникарството е една индустрия, занаятъ, едно естествено право, което иматъ и чужденцитѣ, както и туземцитѣ, стига само чужденцитѣ, да се подчинятъ на постановленията на закона. И за това казвамъ, че този законъ е строгъ. А вие искате да се приспособи той у насъ! Ний бѣхме подъ турско иго и нашитѣ българи въ Букурешъ и Вѣна издаваха вѣстници. Кой романинъ излѣзе въ камарата да каже; че Българинъ, не може да издава вѣстникъ, а трѣба да се спре?

Г-нъ Балабановъ каза, че конституциитѣ ставали за народа, и че ако сме направили конституция, направили сме я за българитѣ. Това не е истина. Въ конституцията се съдържа права и свободи, отъ които могатъ да се ползватъ както туземцитѣ, тѣй и чужденцитѣ, които живѣятъ въ България. (М-ръ Стоиловъ: Има капитулации.) Не е истина, че се прави конституцията само за Българитѣ. Исклучително политическитѣ права сж за Българитѣ. Но има права, естествени, които сж неотдѣлими отъ личността на човѣка, и законодателя не ги дава, а урежда тѣхното упражненіе. Както на пр. неприкосновен-

ностъ на недвижимо имущество; ще ли нѣкой М-ръ да каже, че тази гаранция е само за туземцитѣ, а не и за чужденцитѣ? Свободата на печата е едно право, което принадлежи на всѣкого, който се намира въ българската територия; всѣки има право да издава вѣстникъ, защото свободата на печата е приспособление на едно друго общо начало, което го има въ нашата както и въ другитѣ Конституции; туй начало е, че всѣки е свободенъ да си исказва мислитѣ, и то въ всѣкакво отношение, политическо, религиозно, литературно, икономическо, и тѣзи мисли се искажаватъ по разни способи. Мож да ги искажа съ слово съ писмо, или чрѣзъ печатъ. Слѣдователно свободата на печата е единъ способъ на исказване мислитѣ. Това е едно естествено право. Кой може да лиши чужденеца отъ това право? Можемъ да го преслѣдваме ако е извършилъ престѣпление по това, но не можемъ да му кажемъ: нѣмашъ право да се занимавашъ съ издаване вѣстникъ и да искажавашъ свободно мислитѣ си. Това не е ли ограничение? Кой ще каже, че това е свобода на пресата? Свобода на пресата е, че всѣки е свободенъ да издава вѣстникъ или периодическо списание и пр. Той може да издава и ако направи нѣкое престѣпление, можемъ да го накажемъ. Слѣдователно не е истина да се каже, че не е строгъ закона. Г-да Министритѣ казватъ, че за това съдебната власть щѣла да се произнесе; а М-рството просто ще изпълнява присъждата. По горѣ члена гласи: «Внасянието каква да би било книга, вѣстникъ или списание, може да се забрани по рѣшение на М-рекий Съвѣтъ.» Отъ тукъ се види, че той ще да оцѣнява и ще се произнася, ако единъ вѣстникъ съдържа или не прѣстѣпни дѣяния! Може ли таково едно право да си присвои Министерството или изпълнителната власть? Само съдебната власть има това право, и ако администрацията си го присвои, то е антиконституционно.

М-ръ Стоиловъ: Казахъ въ послѣдното засѣдание, и сега повтарямъ, че не съмъ противенъ на космополитизма. Нека Нар. Събрание постанови това начало, което има въ Французската република, нека унищожи закона за подданството, нека унищожи рѣшението за Тракийцитѣ и Македонцитѣ и пр., и азъ ще се присѣдина на това правило. Въ глава XII на конституцията се казва, че това право е само за гражданитѣ на Българското Княжество. Този, който е Българинъ има право да се радва отъ политически и граждански права въ България. Колкото за г-нъ предговорившия, който се представи много горѣщъ и распаленъ ораторъ за иностранцитѣ, азъ ще му кажа, че нѣмамъ нищо противъ тѣхъ, но желая да му даде съдбата да управлява М-вото на

Правосъдието или М-вото на Външнитѣ Дѣла, и тогазъ да види този много очарователенъ лабиринтъ, който се казва капитулации. Нека ги прочете и то ще бѣде най-хубаво лѣкарство противъ всичкитѣ тѣзи теории за общитѣ права на чловѣчеството. Закона истина е по-строгъ и отъ турския въ това отношение, че ограничава само Българскитѣ граждани да издаватъ вѣстници въ България, то излиза отъ това побуждение, което азъ имамъ, че до гдѣто човѣчеството не престѣпи тази стѣпка, на която стои, до тогава народноститѣ ще бѣдѣтъ раздѣлени и ще има разлика между Българинъ и Французинъ, между Нѣмецъ и Българинъ и Французинъ и Нѣмецъ и пр., и до гдѣто въ Французската република съществува законъ, който изключавашъ чуждитѣ поданници отъ извѣстни права, и дава право на М-вото на Вътр. Дѣла, да може да запрѣщава, влизанието страни вѣстници и списания, до тогава чисто и откровенно мога да кажа на предговорившия, че азъ, като Българинъ не ще да се присѣдина на тѣзи хуманитарни теории, които се искажаха отъ г-да предговорившитѣ, колкото и да сж хубави тѣзи теории.

Д-ръ Геровъ: За да поддържи теорията си г-нъ М-ръ на Правосъдието, привежда примѣръ, какъ ставало въ Франция. Азъ казвамъ, че въ Франция съществува форма на република, а законитѣ сж монархически. Азъ не зная, какъ можемъ да приспособимъ за насъ тѣзи закони. Постановлението, относително свободата на пресата, не е постановление, което е възникнало въ главата на нашия законодатель; туй постановление е взето отъ Белгийската конституция. Отворете тази конституция и ще го видите. А какво става въ Белгия? Може ли тамъ да се запрети на единъ чужденецъ да издава вѣстникъ? Азъ казахъ вече, че издаването на вѣстници е едно естествено право на чловѣка. (М-ръ Стоиловъ: А консулитѣ?) И ако му отнемете туй право, Вие ще срѣщнете опозиция отъ самитѣ агенти, защото такава една мѣрка противорѣчи и на капитулациитѣ. (М-ръ Стоиловъ: Охо!). Вие изключавате чужденцитѣ отъ правото да издаватъ вѣстници, а въ Цариградъ нѣма ли чужденци вѣстникари? Щомъ се подчини единъ чужденецъ на мѣстнитѣ закони, не можемъ да го лишимъ отъ това право. (М-ръ Начовичъ: Не се подчинява). Права въ конституцията има двѣ категории: политически, отъ които се ползватъ изключително българскитѣ граждани, има и други права, които на французски се казватъ *droits publiques*, отъ които могатъ да се ползватъ и чужденцитѣ и всички, които живѣятъ въ Българската територия. Свободата на пресата не е друго нищо, освѣнъ външното исказване на мисълта,

а изказване на мисълта и на онова що чувствуваме е едно естествено право, отъ което никой не може да се лиши. На мнѣние съмъ да се изхвърли този членъ.

М-ръ Моловъ: Азъ г-да, отъ такива широки правдини малко разбирамъ, т. е. отъ правдини които се отнасятъ за всичкото човѣчество. Има въ конституцията членъ, който казва: «Правата на собствеността сж неприкосновени както за Българскитѣ подданици, тѣй и за чуждитѣ, които живѣятъ тукъ.» Какво виждами на веѣкждѣ? Има единъ селянинъ единъ волъ или една свиня. Вола му се разболѣе и падне, той го заколва и го донася въ града да го продава. Забѣлѣзва това полицията и казва, че това мѣсо не е здраво. Прѣгледъ го доктора, но той не е сждия, той е експертъ и ще каже че не е добро. Азъ много пѣти съмъ билъ виканъ отъ сждилищата да кажа, че еди кое мѣсо е добро или лошо.

Г-да! Когато едно мѣсо отъ една свиня или единъ волъ може да направи такава врѣда на човѣка, колко по голѣма врѣда донася едно умствено зло произведение, което се носи на веѣкждѣ и разбира цѣлото човѣчество. Какво говори параграфъ 10. Той казва. (Чете:) «Внасянието въ Княжеството чуждестранни вѣстници, списания и книги е свободно. Внасянието какъто да било книга, вѣстникъ или списание, може да се забрани по рѣшение на Министерскій Съвѣтъ.» Значи, ако нѣкой вѣстникъ съдържа зло зарадъ насъ, то се запрѣтава. Ако самото население мисли, че въ този вѣстникъ нѣма зло зарадъ него, то когато дойде на сессия Нар. Събрание може да каже, че еди кой вѣстникъ не намѣрвами за врѣдителенъ, и той ще се освободи. Ако не приемете това, тогава всичкитѣ вѣстници, които врѣдятъ и на другитѣ хора, не само на насъ, и които ги преслѣдватъ, тѣ ще дойдатъ у насъ и ще развалятъ нашето общество. Ако исками да развалимъ обществото, тогава по-добръ да отхвърлимъ този законъ.

Азъ не съмъ противъ свободата на печата; но тая свобода трѣба да бжде сама по себе си ограничена, не трѣба да докача интереситѣ на другитѣ хора и на цѣлото общество. Свободата предполага да бжде човѣкъ най-развитъ и най-ограниченъ, да не прави никакъ никаква врѣда. Иначе това не е редъ, това е беззаконие! (Ржкоплѣсание).

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Азъ на пълно би се съгласилъ съ г-на Д-ра Герова, ако капитулациитѣ не бѣха съществували. Помня една дума, която произнесе г-нъ Геровъ, че щомъ единъ чуждъ подданикъ се откаже отъ правата си и се подчини на мѣстнитѣ закони.

Тѣзи думи на г-на Герова ме принудиха да се заема съ въпроса, ако и да не съмъ до толкозъ компетентенъ по него.

Азъ зная случаи дѣто чуждестранни подданици сж сключвали контракти съ нашето правителство, и тамъ има параграфъ въ които се казва, че тѣ се отказватъ отъ покровителството на своитѣ дипломатически агенти. Но какво става? Щомъ искатъ да изиграятъ нашето правителство, не се съгласяватъ на нашитѣ прищевки, тѣ се отнасятъ до дипломатическитѣ агенти. Щомъ дойде работа за сждъ, то сжда щомъ се произнесе, че чуждия подданикъ далъ подписъ, че се отказва отъ правата си, дохожда агента и казва, че ние до когато имаме капитулации, не може да се откаже отъ правата си. Така сжщо и тукъ може да се откаже и се подчини на мѣстнитѣ закони, и щомъ направи едно престѣпление и се подведе подъ отговорностъ прѣдъ сжда, то ако се осжди въ първата инстанция, при втората той ще прибѣгне подъ покровителството на своя агентинъ, щомъ земе агентина участие, и редактора, който е принесълъ зло на държавата, нѣма да се накаже.

Ако да нѣмаше капитулации, азъ би се съгласилъ да издаватъ вѣстници, щомъ отговарятъ на това, което се прави днесъ. (Гласове: Исчерпано е!)

Д-ръ Геровъ: Г-нъ М-ръ на Просвѣщението говори за този въпросъ като го разгледъ отъ «игиеническа» точка зрѣние; ми се чини, че когато се говори за свободата на печата, да се говори и за игиенически мѣрки, е неумѣстно. Но и самъ дойде да признае, че сждебната властъ се произнася, ако нѣщо е врѣдително, за да се унищожи. И когато се унищожи този предметъ, не се унищожава за това, защото съставлява прѣстѣпление, но защото игиената го изисква, врѣдително е, трѣба да се махне. А тукъ се конфискува, безъ да има предметъ, който да е врѣдителенъ на общественото здравие. Признайте правото на сждебната властъ и се произнесете да ли единъ вѣстникъ или периодическо списание съдържа прѣстѣпление или нѣкое мнѣние, което е противно на общата нравственностъ. Но ако се остави това право на М-ството, то може въ нѣкои случаи да го приспособи тамъ, дѣто нѣма нужда, и то по една каприция. За това да се не остави това право на Министерството. Колкото за капитулациитѣ, които спомѣна г-нъ Д-ръ Цачевъ, мисля, че именно тогава ще се правятъ забѣлѣжки отъ консулитѣ, защото не даватъ това право на чужденцитѣ. Ако тѣ се съгласяватъ да се подчинятъ на тѣзи закони, тогава трѣба да ги оставимъ свободни. Азъ съмъ защищавалъ интереси на чужденци прѣдъ трибуналитѣ, тѣ иматъ право да се спомагатъ съ своитѣ драгомани, и когато иска нѣкой отказва се отъ това право. Щомъ се откаже отъ това свое право, и се подчини на закона, който еднакво прѣслѣдва и

чужденците и туземците за такива прѣстѣпления, то вий нѣмате право да му отказвате да издава вѣстникъ.

М-ръ Балабановъ: Азъ нѣмаше да зема думата върху този въпросъ, тъй като добръ го бѣше разяснилъ г-нъ М-ръ Стоиловъ. Азъ ще кажа само нѣщо за капитулациитѣ, въпросъ, който подигна г-нъ Геровъ. По-напрѣдъ г-нъ Стоиловъ, М-ра на Правосъдието му пожела, щото да го докара съдебата на скоро да стане М-ръ на Външнитѣ Работи или на Правосъдието за да види, какви борби трѣба да води по този въпросъ. Азъ му желая тоже отъ моя страна по-скоро да стане М-ръ на Външнитѣ Дѣла. Нъ азъ мисля, че не е право и вѣрно да доказваме и говоримъ предъ българското Нар. Събрание, че ако стане такова или онакова постановление, то единъ иностраненъ агентинъ ще има право да направи забѣлѣжка. Азъ се почудихъ, че единъ отъ най-добритѣ представители въ нашето Нар. Събрание, употребилъ краснорѣчието си по такава една работа. Г-нъ предговорившии каза, че ако иска единъ иностранецъ да издава вѣстникъ, и се откаже отъ правото си, то било твърдѣ лесно.

Г-да представители! Азъ имамъ честь да ви обявя, че като имамъ сега честта да бѣда М-ръ на Външнитѣ Дѣла, — когато съдебата позволи това, — то днесъ на 10 декемврий, азъ подписахъ една дълга нота, и я испроводихъ на единъ иностраненъ агентинъ, именно по такъвъ единъ въпросъ. Ето каква е работата: единъ французинъ, и тукъ г-да, азъ нѣмамъ намерение да докача никого, нъ ще искажа една истина, която е вече извѣстна на всички. Единъ френецъ, казвамъ, сключва съ българското правителство контрактъ, а въ единъ членъ отъ контракта, подписанъ отъ него, се казва: «азъ се отказвамъ отъ всичкитѣ права и привилегии, които ми даватъ капитулациитѣ, и се отказвамъ най-тържественно и по моята собствена воля». Това е написано и въ една декларация, писано е, г-да, както казахъ, и въ една статия на контракта, който е сключенъ между френско-поданныи и Министерството на Финанситѣ. Това като е така, то споредъ теорията на г-на Герова, трѣбаше безъ друго работата така да бѣде, и щомъ се появятъ недоразумения между иностранныи чловѣкъ и нашето правителство, трѣбаше работата да се глѣда споредъ нашитѣ закони; но какво става? Намѣрихъ въ нашето Министерство цѣла кореспонденция и снопъ книжа по този въпросъ. И въ какво стои работата? Състои въ това, че агентина който покровителствуваше своя гражданинъ, казва: «моятъ подвѣдомственный не е могълъ и нѣма право да се отказва отъ правата, които му обезпечава държавата, на която е той гражданинъ. Той, ще не ще, трѣба да се ползува отъ капитула-

циитѣ». Г-нъ Геровъ може да не признава това; но нека дойде на негово мѣсто за да може да се увѣри въ това, което казвамъ тука. Такива работи, особено въ малкитѣ държави, сж като болѣсть. Споредъ теорията на г-на Герова, могатъ да се предоставятъ на всички извѣстни права; чловѣческитѣ права били за всичкий свѣтъ, добръ; нъ по крайнѣи мѣрѣ, ако да нѣмаше капитулации. (Геровъ: Правата сж за всички). Г-нъ Геровъ може да остане вѣренъ на своята теория, нъ въ България това не може да се практикува. Нѣмеца, Френеца и Англичанина ако и да искатъ да се откажатъ отъ своитѣ права, ето че дохожда тогава тѣхний агентинъ и казва: «той е Нѣмецъ, той е Френецъ, той е Англичанецъ, и има права, които сж свързани съ неговата народностъ, и той самъ не може да се откаже отъ тѣхъ». Това оборва и другата теория на г-на Герова, който казва, че има права, които сж за всички на всѣкъдѣ. Наистина тѣзи права сж на всѣкъдѣ, но и на всѣкъдѣ хората зематъ мѣрки за да обезпечатъ привилегиитѣ само на онѣзи граждани, които сж частъ неотдѣлна отъ една извѣстна държава. Азъ исказахъ това нѣщо, г-да, защото прѣсени сж още нѣкои разговори, които имахъ съ единъ отъ най-благогосклоннитѣ инакъ къмъ България представители на иностранныи сили. Капитулациитѣ сж една привилегия на иностранцитѣ, и ако г-нъ Геровъ бѣше М-ръ и имаше отговорностъ и самъ да постѣпи така, а не инакъ, щеше самъ да поиска да се предвиди въ закона такава мѣрка, каквато се сега предлага. За това нека поне въ границитѣ на възможността, това, което като Българско Народно Събрание можемъ да направимъ свободно, нека го направимъ съ пълно съзнание, и то за да обезпечимъ народността си и правата на България и на българскитѣ граждани. (Ръкоплескание).

Димитръ Попповъ: Азъ нѣма да говоря за капитулации, като не разбирамъ толкосъ отъ тѣзи работи, но ще кажа само за члена.

Тукъ се казва за запиране на вѣстници; но никакъ не се казва какъ се запира въ вѣстници. Ако бѣха дневнитѣ Министри всѣкога на властта, то е лесна работа, но щомъ дойдатъ други Министри, могатъ да направятъ произволи, и щомъ този членъ стои така и казва, хемъ сж свободни вѣстницитѣ, хемъ не сж свободни, тогазъ какъ ще тълкува нашето Министерство този членъ? Тогава ще станжтъ произволи, тогава не щемъ да имаме вѣстникъ, нито вътрѣ, нито отъ вънъ да дохождатъ и казватъ тѣхнитѣ произволи. Ще имъ скимне утрѣ, и ще спржтъ който вѣстникъ искатъ; и за това да се каже кои вѣстници да се спржтъ, и какъ да се спржтъ, да се знае. Защото хемъ се запира въ вѣстницитѣ,

хѣмъ сж свободни. Това нѣщо поражда двоумѣние, за това трѣба да се каже ясно. (Гласове: Исчерпано!).

Д-ръ Геровъ: Г-нъ Министръ на Външнитѣ Работи съ извънредна ревностъ защищаваше закона за печата. Той има право наистина да го защитава, нъ ми се чини, че не трѣба да се излиза вѣнъ отъ предмѣта. Азъ тукъ не проповѣдахъ една странна теория, азъ не искамъ права, които не сж дадени отъ нашата конституция. Азъ не искамъ това право на основание на капитулациитѣ, не; нъ на основание на свободата посвѣтена въ нашата конституция, която казва: «Печата е свободенъ. Никаква цензура не се допуска, сжщо и никакъвъ залогъ не се иска отъ писателитѣ, издателитѣ и печатаритѣ»....

Ще каже: и Българинъ и чужденецъ, който се намира тукъ може да издава вѣстникъ, и да си искаже чрезъ печата свободно мислитѣ си въ всѣкакво отношение. Това постановление, както казахъ, е взето отъ белгийската конституция. Нека г. Балабановъ ми каже, че тѣзи мѣрки ги има и у Белгия, че тамъ сжествува единъ кордонъ по границитѣ, за да се запрещава влизанието на вѣстникитѣ. Покажете това, и азъ ще се съглася да приема този членъ. Въ Белгия може единъ човекъ, отъ гдѣто и да е, да издава вѣстникъ, и у насъ трѣба да бжде сжщото. Инакъ, ако приемемъ члена, той ще се приложи и за Българитѣ отъ Тракия и Македония, а не само за Френцитѣ и Англичанетѣ. На вѣрно никой Белгинецъ или Французинъ нѣма да дойде тукъ и да издава тукъ французски вѣстникъ, защото знае, че не ще да намѣри абонати. Нъ този законъ ще се приспособи за Българитѣ отъ Тракия и Македония; тѣ не ще имжтъ право да издаватъ вѣстници; защото не сж български подданици. Тогава азъ ви питамъ: може ли въ една конституционна държава да се вземе такава мѣрка противъ свободата на печата? Казахъ, че правото за свободата на печата е едно естествено право за всѣкого, и никой не може да се лиши отъ него, нито даже въ неконституционни държави, и колко повече въ нашата държава, дѣто конституцията ясно гласи: «печата е свободенъ!» Гдѣ намирате такъвизъ ограничителни мѣрки?

М-ръ Цанковъ: Ще отговоря на г. Герова, и ще му кажа, че самата конституция не дава на чужденцитѣ всѣкитѣ права, които иматъ Българскитѣ подданици. — Ще прочета 63 и 64 чл. и ще видите. (Чете):

«Чл. 63. Всички недвижими имоти, които се намѣрватъ въ Княжеството, макаръ би, че принадлежали и на чужденци, се намиратъ подъ дѣйствието на българскитѣ закони».

«Чл. 64. Въ всѣчки други случай положението на чуждитѣ подданици се опредѣлява отъ особенни за това закони».

Ще каже, че тѣ иматъ капитулации и не искатъ да се подчиняватъ на нашитѣ закони, а какво ще направимъ за това? Ще направимъ особенъ законъ. Ний се опитахме да направимъ. Г-нъ Геровъ, види се, не му се иска да слуша и за това си приказва тамъ съ другитѣ депутати.

(Д-ръ Геровъ: Азъ слушамъ, слушамъ). Тѣзи чужденци си иматъ особенъ законъ, а като направимъ контрактъ, той се отказва отъ капитулациитѣ си, но консула му казва послѣ: ти нѣмашъ право да се отказвашъ. Ще каже, че и да имъ дадемъ право, и да се откажатъ, консула пакъ ще каже, че нѣма право и нѣма да му позволи. Дѣто ще каже, българскитѣ подданици иматъ права, защото се подчиняватъ на мѣстнитѣ закони, а чужденцитѣ нѣматъ, защото не се подчиняватъ на нашитѣ закони. А че и какъ ще се подчиняватъ чужденцитѣ, когато нѣматъ право да се подчиняватъ? Ний направихме контрактъ. Отъ контракта по-силно нѣщо има ли? Противъ контракта нѣма нито касация, нито апелация, нито окръженъ сждъ. Никой не може да се противи на единъ подписъ, когато казва, че има да дава толкозъ пари. Отъ това нѣщо по-силно може ли да бжде? Казва въ контракта си: азъ се отказвамъ отъ капитулациитѣ, подписва се за туй, а консула му казва: нѣмашъ право. Сега какъ да му дадемъ ний право да издава вѣстникъ. За това моля ви се да останатъ тѣзи разсждения на страна, защото сж криви, и вий макаръ да сте юристи, но ви казвамъ, че сж криви. (Смѣхъ).

Питате още, какъ М-рския съвѣтъ да запрети, да не дохажда нѣкоя книга въ България и г. Геровъ казва, че всѣко престжпление въ България трѣба да се наказва. (Д-ръ Геровъ: Трѣба да се констатира). Какъ ще се констатира туй престжпление за да се накаже? Сждилището дѣ ще го констатира. Когато въ Княжеството сждилищата иматъ туй право, и тази леснина за бъл. подданици, а единъ дошълъ отъ Гюргево и написва единъ вѣстникъ, съ който подбужда народа на вѣстание, и тогава неznamъ на какво основание ще го диримъ вѣнъ и какво може да направи сжда. Когато нѣма единъ даваджия, какъ може да се преслѣдга? Може ли да се мѣси сждилището, когато нѣма ищецъ?

Написва вѣстникъ съ много престжпни работи и ако правителството не каже, че еди-кой-си вѣстникъ не трѣба да се пуца въ границитѣ и да се раздава, може ли да накаже единъ раздавачъ, ако нѣма таквъзъ предизвѣстие? И въ този случай, какво прави правителството? Предизвѣс-

тива за този вѣстникъ, защото има до толкозъ сила, да може да узнае, че нѣкои вѣстници принасятъ вреда на държавата. Тогазъ извѣстява, че се спира влизанието на този вѣстникъ, послѣ ако продължава да влиза, наказва се раздавача. Инакъ не може, ако нѣма предизвѣстие; защото ще каже: отъ пощата ми ги даватъ и азъ като такъвъ, който се прехранямъ отъ раздаване книги и вѣстници, отивамъ да ги раздавамъ; отъ дѣ знамъ, че има престѣпления въ вѣстника. Тѣй ще каже. Но когато има предизвѣстие за спирането на вѣстника, тогава той знае, че ще го наказатъ, защото ще му кажатъ: ти имаше извѣстие, че този вѣстникъ е спрянъ. Сега правителството има ли право да сѣди за това нѣщо? Азъ мисля, че единъ вѣстникъ, който се издава вънъ отъ държавата, не може да го сѣди другъ, и не може да го узнае другъ, че има престѣпления, освѣнъ правителството, защото ако има престѣпления, тѣ ще бѣдѣтъ противъ политиката на нашата държава, слѣдователно, когато пише противъ политиката на нашата държава, то само правителството може да го знае, за да може да опази своитѣ съграждани отъ едно наказание. Заради това ми се струва, че ако продължаваме още този въпросъ, той не ще може да се свърши нито за 3 мѣсеца. За това да се прекъснатъ разискванията и да вотираме члена. (Ржкоплескание). (Гласове: Ичерпано е!).

М-ръ Начовичъ: Азъ се отказвамъ отъ думата си, ако нѣма да се говори по-нататѣкъ.

Д-ръ Геровъ: Въпроса е отъ голѣма важностъ. Ако го приемете en bloc, то е друго, но азъ искамъ да говоря.

Предсѣдателъ: Нека се произнесе Нар. Събрание и тогава може още да се говори, но за сега този въпросъ дѣйствително доста се разисква. Ще положи на гласуване, ако мисли Нар. Събрание да се продължаватъ разискванията по този въпросъ. Желаетъ ли Н. Събрание да се говори още? (Дуковъ иска да говори.) Г-нъ Дуковъ, ще ви кажа, че има двама трима преди васъ; ако рѣши Н. Събрание да се говори, ще ви дамъ да говорите.

Дуковъ: Нѣма да се рѣши да се говори.

Предсѣдателъ: Ако рѣши Нар. Събрание, да се говори ще ви дамъ дума. Тукъ има трима преди васъ и вий чухте. Самъ г. Геровъ каза, да се произнесе Н. Събрание. Моля онѣзи които сѣ на мнѣние да се продължаватъ разискванията по този въпросъ, да си дигнатъ ржката. (Меншество.)

Тогава полагамъ на гласуване членъ 11 отъ законопроекта, както се предлага отъ комисията.

М-ръ Стоиловъ: На основание на бѣлѣжкитѣ, които направи г. Поповъ, не ще бѣде излишно да се добави слѣ-

дующата добавка при 11 членъ: «който внася и продава запретенитѣ на основание 10 ст. книги», за да не може да се даватъ различни тълкувания.

Списаревски: Въ тази статия нѣма нищо казано, кои книги се запретяватъ и кои не.

Предсѣдателъ: Я. Събрание рѣши, че върху това нѣма да се говори, тѣй щото сега ще се говори само върху добавката, която прие г. М-ръ на Правосѣдието. Ако има нѣкой да говори за, или противъ нея, може да говори.

Шивачовъ: Азъ мисля, че 11 чл. е послѣдствие на 10 членъ. Въ първата половина на 10 чл. се казва: «Всичкитѣ вѣстници сѣ свободни, но ако М-рскии Съвѣтъ види, че въ нѣкои отъ тѣхъ има престѣпления, има право да забрани тѣхното внасяние.» Ако ли противъ туй забраняване, което ще се обнародва въ Държ. Вѣстникъ, издателя си позволи да праща втори пѣтъ вѣстника, тогава М-рскии Съвѣтъ има пълно право да преслѣдва раздавача.

Поповъ: Понеже 10 членъ е миналъ завчера, заради това да се остави тази забелѣжка за при второто четение. (Гласове: Добръ.)

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласоподаване чл. 11, както се предлага отъ комисията. Който го приема, да си дигне ржката. (Болшинство.)

Докл. Бошнаковъ (чете):

12. Оскърблението нанесено на Особата на Негово Височество Княза или на нѣкого отъ членоветѣ на Княжеското Семейство, по единъ отъ начинитѣ означени въ чл. 1, срѣщо Конституционнитѣ прерогативи на Негово Височество Княза или срѣщо реда на наследственното предаване на тая властъ, се наказватъ съ затворъ отъ 2 мѣсеци до 1 година, или съ глоба отъ 200 до 2400 лева. Когато тия подбуждания се послѣдватъ отъ престѣпни дѣйствия, авторитѣ на престѣпнитѣ книжа се наказватъ като съучастници въ извършеното престѣпление.

Д-ръ Геровъ: Да ни разясни г. М-ра, какъ разбира «конституционни прерогативи на Н. ВИСОЧЕСТВО».

М-ръ Стоиловъ. Понеже се говори толкозъ много за Конституцията, азъ мислѣхъ, че този въпросъ даже не щѣше да се подигне. Въ началото на всѣка глава на единъ конституционенъ законъ се исказватъ прерогативитѣ, които има монарха.

Д-ръ Геровъ: Поне единъ примѣръ, да се даде тука! Законодателитѣ трѣба да иматъ пълно съзнание за всичко, което вотираатъ, иначе, може би сѣдията ще се намѣри въ затруднение.

М-ръ Стоиловъ: Този упрѣкъ, който се направи на г-да инициаторитѣ на този законъ, бѣше съвсѣмъ излишенъ.

Поне азъ мисля, че тѣ иматъ много ясно понятие за прерогативитѣ на Княза. Княза подписва указитѣ, свиква събранията, събира войската и пр. Земете конституцията въ ржцетѣ си и ще видите, че това което принадлежи на Короната се казва «Конституционна прерогатива» на Короната.

Д-ръ Помяновъ: Азъ ми се чини, че този членъ е толкозъ тъменъ, щого едвамъ човѣкъ съ едно прочитание ще може да го схване. Азъ поне не го разбирамъ. Тука се казва. «Оскърблението, нанесено на Особата на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Княза, или на нѣкого отъ Княжеското Семейство, по единъ отъ начинитѣ означени въ членъ 1, срѣщо конституционнитѣ прерогативи на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Княза, или срѣщо реда на наследственното предаване на тая власть». За коя власть се говори тука, азъ не разбирамъ. Ще искамъ отъ почитаемата комисия да ми разясни, коя е тази власть. По-горѣ за власть нѣма дума. Нека небързае съ този членъ, нека почитаемата комисия ни разясни, коя е тази власть.

М-ръ Стоиловъ: Азъ ще дойда до това заключение, както казва пословицата, че когато човѣкъ се намира въ лѣсъ и не може да види пѣтя отъ много дървета; така сѣщо може да се каже, че колкото по-вече се занимава нѣкой съ законодателство, толкова по-малко разбира законитѣ. Тази власть на Княза, разяснена е въ чл. 24 отъ конституцията, тамъ това е ясно изложено. За това, азъ очаквахъ отъ Васъ г-да, че Вие по-добрѣ разбирате конституцията, и може да знаете тази власть по-добрѣ отъ мене, като се занимавите толкозъ съ конституцията.

Д-ръ Помяновъ: Тогава, 24 чл. отъ конституцията, ако не е туренъ тукъ, никой не разбира, каква е тази власть. Какво е това да се каже: че когато е билъ нѣкой въ лѣсъ, а не може да види пѣтя отъ дървета? Азъ искамъ да бжде черно на бѣло, а тукъ, както си е, никакъ не може да се разбере.

М-ръ Стоиловъ: Какъ ще кажа да, че понеже, въ България нѣма юридически факултетъ, то онѣзи г-да, които носятъ титлитѣ доктори, сѣ ги получили въ странство. Слѣдователно и този параграфъ, като такъвъ, който се намира въ всичкитѣ законодателства, напр. Френското, Белгийското, на конецъ въ турския законъ; то трѣбаше по-добрѣ да го знаятъ отъ мене. И въ последния отъ 6 февруарий го има. А да искатъ да се търси нѣщо ново въ нашитѣ закони, то ми се вижда доста странно.

Д-ръ Геровъ: Една дума ще кажа. Дѣйствително тази статия се намира въ чуждитѣ закони, но не е хубаво преведена на български. Въ оригинала отъ гдѣто е преведена

тази статия не е казано: «срѣщо конституционната прерогатива», а: «срѣщо конституционната власть, l'autorité constitutionnelle du roi», име по-име преведено значи: конституционалната власть на царя. Трѣба да е преведено добрѣ, за да се разбира. По-долу се каза «горѣказаната власть». А по-горѣ се казва «прерогатива», а не «власть».

М-ръ Стоиловъ: Въ теорията на филологията нѣма да се пушамъ. (Единъ гласъ: Това не е филология). «Власть» е казано, защото сте защитници на най-широката свобода за всѣкого и всички. Азъ мисляхъ че не ще да се задоволите съ думата «власть», защото тя е по-широка отъ думата «прерогатива», то за това употребихъ и думата «прерогатива.»

Д-ръ Геровъ: Тогава на мѣсто прерогатива да се каже власть. Защото иначе нѣма смисълъ. Тукъ не е само оскърблениена Неговитѣ прерогативи, тѣй като само войската може да влиза въ думата прерогатива, а Той има и власть законодателна. Тѣй щото, като се каже «власть» обема всичко, и се разбира по-добрѣ.

М-ръ Балабановъ: Ний го приемаме.

Д-ръ Помяновъ: Азъ съмъ увѣренъ, че г-да М-ритѣ ще приематъ. Само е работата, че азъ имахъ право, като казахъ, че този членъ, тѣй както си е, не може да се разбере, какво иска да каже. А за доказателства, че Министритѣ нещатъ да остане члена неясенъ, служи и това обстоятелство, че изведнажъ сѣ готови, да приематъ измѣнението. Когато г-нъ Геровъ попита: какво се разбира подъ думитѣ: «конституционни прерогативи» за примѣръ ни се приведоха нѣкои работи, въ които мисля не влиза всичко, което може да се нарѣче прерогатива. И азъ ще кажа за примѣръ едно. Въ конституцията се казва, че Особата на Княза е священна и неприкосновена. Туй прерогатива ли е на Княза? Не е. Ако нѣкой направи оскърбление, както казва 11-й членъ, тогава подпада ли то подъ този параграфъ? Не. Защото прерогатива ли е, че Особата на Княза е священна и неприкосновена? Азъ не чухъ отъ тълкувателитѣ на прерогативитѣ това да е прерогатива, и не вѣрвамъ, че ще може да се тълкува, като прерогатива. Заради туй неясно е хващанieto и превежданieto на този членъ на български; толкось по-вече, че горѣ се говори за прерогатива, а долу за власть, като, че тази власть е все едно съ прерогатива. За това моля комисията, да даде друга редакция на този членъ. Азъ се отказвамъ да я направя, защото въобще не съмъ приготвенъ за да разисквамъ днесъ по закона за печата.

Докл. Бошнаковъ! (Чете): «Оскърбленията, нанесени на Особата на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Княза, или на нѣкого отъ членовѣтъ на Княжеското Семейство по единъ отъ на-

чинитѣ, означени въ чл. 1 срѣщу конституционната властъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО или срѣщу реда на наследственото предаване на тази властъ, се наказва съ затворъ отъ два мѣсеца до 1 година, или глоба отъ 200 до 2400 лева. Когато тѣзи подбуждения се послѣдватъ отъ прѣстѣпни дѣйствиа, авторитѣ на прѣстѣпнитѣ книжа се наказватъ, като съучастници въ извършеното прѣстѣпление.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласоподаване членъ 12. Който го приема, да си дигне ржката. (Болшинство).

За 5 минути отпуща.

(Послѣ отпуща).

Докл. Бошнаковъ (чете):

Чл. 13. «Подбужданието на въстание или на прѣстѣпление, които нарушаватъ безопасността или спокойствието на държавата, се наказва съ затворъ отъ 3 мѣсеца до 2 $\frac{1}{2}$ години, или съ глоба отъ 500 до 5,000 лева.» (Приема се).

Чл. 14. «Оскърбление по единъ отъ показанитѣ въ чл. 1 начинъ на добритѣ нрави, на общественната нравственостъ или на едно отъ исповѣданията припознати въ Княжеството, подстрекателство къмъ неиспълнение на съществуващитѣ закони, се наказватъ съ затворъ отъ 1 мѣсецъ до 1 година, или съ глоба отъ 50 до 500 лева.

Когато прѣстѣпленията предвидени въ настоящата статия, сж били извършени вслѣдствие на подстрекателството, направено презъ печата, авторитѣ се наказватъ като съучастници въ прѣстѣплението.» (Приема се).

Чл. 15. «Оскърблението нанесено на особата на иностраннитѣ господари, съ които България се намира въ приятелски отношения, се наказва съ затворъ отъ 15 дни до 4 мѣсеци или съ глоба отъ 100 до 1,000 лева.» (Приема се).

Чл. 16. «Оскърблението нанесено на дипломатитѣ, акредитирани при НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Княза, или на другитѣ чиновници на чуждитѣ държави въ Княжеството, се наказва съ глоба отъ 20 до 200 лева, или съ затворъ отъ 3 до 30 дни.» (Приема се).

Чл. 17. «Подбуждание чрезъ печата на умраза, гонение или на презрѣние срѣщу една часть отъ жителитѣ на Княжеството, се наказва съ глоба отъ 20 до 200 лева.»

Списаревски: Азъ не разбирамъ защо трѣба да се предвиди тукъ особена глоба за оногозъ, който подбужда чрезъ печатъ на гонение или презиране една часть отъ Княжеството; той вече самъ по себе си споредъ основния законъ заслужва наказание, и ако нѣкой публично, чрезъ печата направи това, той, разбира се, трѣба да пострада.

М-ръ Стоиловъ: Този членъ, ако и да го приеха въ закона, мисля, може да се почеркне. Азъ нѣмамъ нищо противъ това, което предлага г-нъ Списаревски.

Г. Геровъ: Азъ мисля, че тукъ, между г-да представителитѣ, нѣма никой намѣрение да докачи одного, или дру-

гиго изъ между нашитѣ съграждани. И всичкитѣ български подданици сж добри хора, които не искатъ никого да докачатъ, а всекому желаятъ добро. Тѣзи слѣдователно, нѣма да пострадатъ, ако оставимъ този членъ както зи е, а ще пострадатъ само онѣзи, които искатъ да правятъ раздори, и тѣ желаятъ да се зачеркне този членъ.

М-ръ Стоиловъ: За разяснение ще кажа, че ако земе човекъ този членъ и го прочете хубаво, мжно ще може да намѣри характеристични знакове на това прѣстѣпление. При всичко, че се намѣрва такъвъ членъ почти въ всичкитѣ закони за печата въ другитѣ държави, но азъ не настоявамъ да се приеме и у насъ. Може да се отхвърли.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласоподаване предложението на г-на М-ра Стоилова, да се исквърли чл. 17 отъ закона. Който приема това предложение, да си дигне ржката. (Болшинство). Сир. Нар. Събрание постановява, да се почеркне 17 членъ.

Докл. Бошнаковъ (чете):

Чл. 18. «Докачението, приписванието на единъ опозорителенъ фактъ, или нападението чрезъ печата по поводъ на тѣхнитѣ длжности или тѣхното качество, срѣщу Министръ, народенъ представителъ, правителствено или общественно лице, мѣсто или учреждение, се наказва съ глоба отъ 50 до 500 лева или съ затворъ отъ седемъ дни до три мѣсеци.» (Приема се).

Чл. 19. «Оскърблението или приписванието на единъ опозорителенъ фактъ, чрезъ печата, отправено противъ частни лица и не предизвикано чрезъ злословия или обиди, се наказва съ глоба отъ 20 до 200 лева или съ затворъ отъ 7 дни до 3 мѣсеца.» (Приема се).

Чл. 20. «Истинността на опозорителнитѣ фактове, които се приписватъ на чиновницитѣ по служебната имъ дѣятелностъ, или на друго нѣкое лице, което дѣйствува като органъ на властта, може да се докаже по обикновенний съдебенъ порядкъ, и щомъ се докаже, обвиняемий се освобождава.

Ако опозорителний фактъ, се отнася до частний животъ, било на чиновникъ, било на нѣкое частно лице, опредѣленото отъ закона наказание се прилага безусловно. Виновний въ такъвъ случай може да се оправдае само тогазъ, когато приведе, като доказателство, или едно съдебно рѣшение или другъ нѣкой аутентиченъ актъ »

Списаревски: Моля г-на Докладчика да ми обясни думата: «аутентично».

Докл. Бошнаковъ: Тукъ значи «истинско», удостоверено чрезъ нѣкое учреждение.

Д-ръ Геровъ: Ми се чини, че криво тълкувание дава г-нъ Докладчикъ на думата «аутентично». (Докл. Бошна-

ковъ: Хорошо)! (Смѣхъ). Той ми се струва че не разбира тази дума.

Докл. Бошнаковъ: Наистина нѣмамъ тази претенция да съмъ юристъ, но съмъ слушалъ, челъ и знаа, че думата аутентично значи, цѣла истина, доказана предъ едно учреждение. Ако г-нъ Геровъ знае друго нѣщо, нека каже.

Д-ръ Геровъ: Предъ кое учреждение? Всичкиѣ актове които излизатъ отъ нѣкое учреждение не сѣ аутентични. (Докл. Бошнаковъ: Отъ сѣдилищата). Докладчика трѣба да разбира самичкъ това нѣщо, а не да му го казва г-нъ Министръ. Не трѣба М-ритѣ и да пишатъ докладитѣ за разни докладчици.

Председател : Когато прави нѣкой докладъ, то разбира се, ще го направи тъй, както е въ състояние. Но вижда се г-нъ Геровъ нарочно поиска тѣзи обяснения, защото да бѣше другъ нѣкой представителъ, комуто да не е ясна думата аутентично, разбирамъ, но г-нъ Геровъ да попита за туй, което разбира по-добрѣ отъ всѣкого другого, то е нарочно, да тури въ тупикъ докладчика, че не разбираше това което докладва.

Д-ръ Геровъ: Г. Списаревски подигна въпроса. Но щомъ докладчика не даде достатѣчни обяснения, азъ положихъ въпроса по ясно.

Председателъ: Тогава щехте да направите по-добрѣ, да бѣхте разяснили на г. Списаревски.

Който приема чл. 20, да си дигне ржката. (Болшинство).

Докл. Бошнаковъ (чете):

«21. Освѣнъ престѣпленията, предзидени въ настоящий законъ, наказватъ се така сѣщо като престѣпления по печата, нарушенията предвидени въ Наказателния Законникъ и които сѣ извършени по единъ отъ показанитѣ въ чл. 1 начини, като откривание на тайни и др.» (Приема се).

«22. Въ случайтѣ предвидени въ §§ 2, 3, 12, 13, 14 и 21 преслѣдванието се възбужда отъ прокурорскій надзоръ.

Въ случайтѣ предвидени въ § 19 преслѣдванието се възбужда само слѣдъ оплакванието на пострадалото лице, или на неговитѣ законни наслѣдници.

Въ случайтѣ предвидени въ §§ 4, 5, и 18 преслѣдванието се възбужда, само слѣдъ постановлението или оплакванието на пострадалото лице, мѣсто или учреждение.» (Приема се).

«23. Въ случайтѣ предвидени въ §§ 15 и 16 преслѣдванието се възбужда само по исканието (заявлението) представено отъ дипломатическій агентъ или по дипломатическій редъ.»

Председателъ: Думата «заявление» е зачъркната.

М-ръ Стоиловъ: «Исканис и заявление» трѣба да се каже.

Председателъ: Тогава думата «заявление» трѣба да стои подиръ думата «исканис».

Докл. Бошнаковъ (чете):

«23. Въ случайтѣ предвидени въ §§ 15 и 16 преслѣдванието се възбужда само по исканието и заявлението, представено отъ дипломатическій агентъ, или по дипломатическій редъ.» (Приема се).

«24. Оплакванието и исканието спомѣнати въ §§ 22 и 23 може да се оттегли назадъ и преслѣдванието унищожи, преди обаче да е издалъ сѣда рѣшението си по това дѣло.» (Приема се).

«25. Престѣпленията по печата не се преслѣдватъ слѣдъ истичанието шестъ мѣсеца отъ деня на обнародванието писаното, което съставя престѣплението, или отъ послѣдния актъ на преслѣдванието ако такова се е възбудило.» (Приема се).

«26. Всѣка присѣда издадена срѣщу едно периодическо списание или вѣстникъ, която е влѣзла въ законна сила, се обнародва въ сѣщото списание или вѣстникъ на чело въ първия брой и на първата страница съ обикновеннитѣ за тая страница букви.»

«27. Въ всѣка присѣда за престѣпление по печата, сѣда може да постанови щото независимо отъ обнародванието, предвидено въ предидущия членъ, присѣдата да се обнародва и въ други вѣстници и развоскитѣ да бждатъ за смѣтка на осѣденитѣ.» (Приема се).

«28. Престѣпленията по печата се сѣдятъ въ общитѣ сѣдебни учреждения.

Престѣпленията по печата се разглѣждатъ отъ сѣдилищата предъ другитѣ углавни дѣла.» (Приема се).

Отъ страна на комисията, както казахъ вчера, имамъ още да допълня че задачата на този законъ е, да бжде защитена свободата на гражданитѣ предъ злоупотрѣбленията на печата, и слѣдователно изисква се скорото разглѣждане на онѣзи дѣла предъ сѣдилището, които се отнасятъ до оплаквания отъ престѣпленията по печата. За това бѣхъ на мнѣние и въ доклада се каза да се сѣдятъ престѣпницитѣ за първа инстанция въ апелацията както и чиновницитѣ, но г-нъ М-ръ каза, че това не може да се позволи, а трѣба да се сѣдятъ въ окръжния, апелативния и кассационния сѣдъ. По тази причина направихъ слѣдующето допълнение:

«Престѣпления по печата разглѣждатъ се въ сѣдилищата, предпочтително предъ другитѣ уголовни дѣла; именно:

Чл. 28 (29) Окръжн. сѣдъ разглѣжда дѣлото не по-късно отъ 7 дена слѣдъ подаванието жалбата или обвинителния актъ. Но ако дѣлото е за клѣвета или оскърбление въ тойзи случай:

а) сѣда съобщава на обвиняемия съдържанието на жалбата или обвинителния актъ не по-късно отъ три дена слѣдъ подаванетоъ имъ;

б) обвиняемия е длъженъ не по-късно отъ 7 дена, слѣдъ като му се съобщи съдържанието на жалбата или обвини-

телния актъ, да представи въ съда обяснения и да посочи имената и мѣстожителството на свидѣлитѣ, които той иска да се викатъ;

в) съда не по-късно отъ 7 дена слѣдъ получаване отъ обвиняемия казанитѣ свѣдения, пристѣпва къмъ разгледване на дѣлото. (Приема се).

Чл. 29 (30). Присъдата въ окончателна форма се обявява отъ съда 24 часа подиръ постановление на резолюцията.

Тѣй бѣше на мнѣние комисията да се прилага закона и въ такъви случаи, кога се нападатъ частни лица. Водимъ отъ тѣзи съображения, мисля, че ще приемете това предложение на комисията.

Попповъ: Отъ туй ще излѣзе, че ако има нѣкой да глѣда нѣкакво голѣмо дѣло, то нѣма да му се глѣда, защото ще се предпочитатъ дѣлата, които се касаятъ до печата. (Гласове: Вѣрно).

Докл. Бошнаковъ: Самъ закона за печата, 2 ал. отъ 28 чл. казва: (чете): «престѣпленията по печата се разгледватъ отъ съдилищата предъ другитѣ углавни дѣла.» ний това приехме, и мисля, че туй го има и въ другитѣ държави.

Д-ръ Геровъ: Азъ глѣдамъ, че почти всичкитѣ представители сж убѣдени да приематъ както го предлага комисията, но азъ мисля, че въ тозъ случай би трѣбало да се поразмисли малко. Защото вий приехте единъ кжъ срокъ за прескрипцията, чини ми се 4 или 5 мѣсеци. И въ това врѣме ще се разлѣда дѣлото; слѣдователно има вече достатъчно ограничение. А какво се иска съ тѣзи членове, да се опредѣляватъ още часове и пр. и пр. и да се стесняватъ още по-вече, това го не разбирамъ. Ограничете се въ врѣмето на прескрипцията и не отивайте по-нататъкъ да опредѣлявате и часоветѣ.

Докладчикъ: Въ закона е ясно казано, че ако въ шестъ мѣсеца не се възбуди оплакване, то ще остане безъ послѣдствие. Комисията е на мнѣние да се приеме туй. Нѣ ти не иска непременно да бждатъ 7 дена; може да бждатъ 17 и 70 дена. Това г-нъ Геровъ може да го предложи; нѣ трѣба да се тури единъ по-малкъ срокъ, който да би прекратилъ всичкитѣ тѣзи престѣпления чрезъ печата, които ставатъ връхъ честнитѣ лица или връхъ челоувѣството. Азъ мисля, че благодарение на тѣзи бавностъ на съдилищата, която сжществува въобще въ всичкитѣ дѣла и още повече по печата, ний сме дошли до това положение, че всичкитѣ вѣстници могатъ да псуватъ, било министри било Князь. Ако желае г-нъ Геровъ да се продължава това и по-нататъкъ, тогава е свършено другъ въпросъ. Нѣ ако желаемъ тѣзи престѣпления да се наказватъ по своеврѣменно и да се по-

прекратятъ, то колкото е възможно да бжде по-къкъ срока, за да се наказватъ престѣпниците. Защото до сега поне единъ не е билъ наказванъ за престѣпление по печата. Протакане ли сж се дѣлата до когато дойде ново министерство и тѣзи дѣла се прекратяватъ или амнистиратъ.

Д-ръ Геровъ: Ако г-нъ Бошняковъ се оплаква отъ бавността при разгледване престѣпленията по печата, и мисли, че трѣба една бърза процедура да се допусне именно по тѣзи дѣла, то трѣба да му кажемъ, че въ самата конституция строго е опредѣлено, че престѣпления по печата ще се сждатъ въ общитѣ сждилища и по общитѣ закони. Специални закони за това не трѣбва да се приематъ; това е една гаранция за свободата на печата, а специална процедура съ часове, за да се преслѣдва печата по нея е противна на обикновенната. Въ бързата процедура се допуска и не справедливостъ, и погрѣшки.

Г. Геровъ: Азъ нѣма да се съглася съ г-на Якова Герова, защото до сега истина отъ освобождението ни, има много вѣстници, които сж биле давани подъ сждъ, било за нападателни статии връхъ нашитѣ събратия, нѣ до днеска не сме виждали ни едно лице да се накаже.

Днесъ освободи едно министерство одного, и утрѣ друго, друго. Ако не опредѣлимъ единъ срокъ, то ще си остане както си е вървѣло до днесъ, и трѣбва да се опредѣли този срокъ за да не останатъ хората на произвола на погрѣшнитѣ.

Шивачовъ: Азъ мисля, че продължителното или бавното разгледване на дѣлата въ сждилищата не дава гаранция, че могатъ тѣ да се рѣшаватъ правилно. Бавното разгледване на дѣлата даватъ на сжщитѣ сждилища възможностъ на извѣстни влияния. Азъ знаа именно много дѣла, че сж чакали много врѣме, и бавили сж се нарочно за това, за да дойде единъ моментъ, въ който да може да се издаде по-угодна присъда, която да бжде по-угодна на общественото мнѣние.

Знамъ много дѣла, които мога именно да покажъ на г-на Герова. Бързата присъда не само по печата нѣ и по други дѣла се изисква отъ нашето население; и таково нѣщо ако направимъ, знайте, България ще ни благодари за това, и послѣ какво противорѣчи тукъ на конституцията, когато имаме правило, че търговскитѣ дѣла се предпочитатъ предъ гражданскитѣ (Д-ръ Геровъ: На това има законъ). Ний тоже издаваме особенъ законъ и даваме извѣстно предпочтение на престѣпленията по печата. Тукъ нищо не противорѣчи. Наопаки ний даваме урокъ на таквисъ, които правятъ тѣзи престѣпления да се свърши всичкото дѣло въ една недѣля;

и ако ще ги тикнатъ въ дранголника, тѣ тогава другоаче ще приказватъ.

Д-ръ Геровъ: Не заслужаваше да се отговори на г-на Шивачова; нѣ отъ думитѣ, които той исказа, излиза, че бързата процедура била за това нужна, защото нашитѣ сѣдии, ако имъ се представи врѣме, могли би да се повлияятъ. Азъ не приемамъ такъва обида за нашитѣ сѣдии. Тѣ не се влияятъ отъ никого и не сѣдятъ, освѣнъ по справедливостъ и по закона. Ако утвърдението на г. Шивачова е вѣрно, тогава по-добрѣ е да стоятъ цѣль день въ сѣдилището и да не излизатъ вѣнъ, да не би нѣкой да имъ повлияе. — Азъ пакъ повтарямъ, че не приемамъ такъвъ позоръ на нашитѣ сѣдии.

Мецовъ: Ако иска г. Яковъ Геровъ да му покажа за произволитѣ на сѣдилищата, то азъ получихъ сега една телеграмма, за произволитѣ на нашитѣ сѣдии, и можъ да я прочетъ.

Д-ръ Геровъ: Това се отnosi до г. Министра на Правосѣдието.

Шивачовъ: Азъ съжالياмъ, че г. Геровъ ме принуждава да приведа нѣколко фактове. Азъ имамъ единъ пресенъ фактъ, който доказва, че у насъ едно лице може да диктува на сѣдилището. (Гласове: На предмѣта. Предсѣтеля звѣни). Ний имаме пълно право да туряме всичкитѣ гаранции, за да може този законъ по-лесно и по-право да се приспособява. И сме въ правото било 24 часа, било 7 дѣня или 1 мѣсець, да се опредѣли, за да се свършва подобно дѣло. Самата конституция ни дава това право да направимъ единъ законъ за печата. Въ този законъ имаме пълно право да опредѣлимъ, да ли дѣлата по печата да се разгледватъ въ една недѣля или въ една година. Сѣщо както се дава въ сѣдилището предпочтение на търговскитѣ дѣла предъ гражданскитѣ, така сѣщо може да се приспособи и за печата, да се дава предпочтение предъ другитѣ. Нѣ понеже не иска г-нъ предсѣдатель да чуе фактоветѣ, които искахъ да изложя, азъ нѣма да ги кажа сега.

Предсѣдатель: Не че не желая да ги чуя, нѣ не имъ е реда сега. Азъ съмъ чувалъ много работи, и тѣзи мога да ги чуя, нѣ не му е реда.

М-ръ Цанковъ: Искамъ да кажъ, че правителството тѣзи прибавки ги приема, защото не вредятъ ни на свободата на печата, ни на конституцията, и Министерството, и азъ особенно, лично искамъ да станатъ тѣзи работи, защото тукъ слѣдствия нѣма да ставатъ. Това е едно престѣпление, което не иска никакво слѣдствие, защото прокурора отъ писаното ще направи обвинителенъ актъ, и ще го предаде

на сѣдъ, което ще да стане въ единъ или въ два часа, като нѣма никакво слѣдствие не трѣба, и много врѣме. Второ още какво е? То е ако го турятъ на редъ на другитѣ дѣла, ще се продължава нѣколко врѣме, а може би и година. Едно обикновенно престѣпление може да се продължава една или 2 или 5 години, защото онзи престѣпникъ е вече спрѣнъ, така щото не може да направи друго престѣпление; а престѣпника по пресата може всѣкой единъ часъ да направи престѣпление; за това трѣба да му се тури единъ край, и още при първото престѣпление да се накаже, защото ако не се накаже, той ще направи други 100 престѣпления. За това да не разискваме по-много и да се приеме този членъ. (Гласове: не може; други — може).

Манафовъ: Исахъ да отговори на г. Герова за справедливостта на нашитѣ сѣдилища. (Гласове: на предмѣта. Предсѣдатель: Нѣма да Ви давамъ думата вѣнъ отъ предмѣта). Да се наведе единъ фактъ. (Предсѣдатель звѣни: Г-нъ Манафовъ, не Ви давамъ думата). Азъ си задържамъ правото да говоря.

Предсѣдатель: Направете едно запитвание къмъ Министерството на Правосѣдието за сѣдилищата.

Димитръ Попповъ: Тукъ не трѣба за печата да се направи особенно исклучение, трѣба изобщо да се направи за всичкитѣ, и за чиновницитѣ, които по двѣ години се сѣдиха и послѣ се оправдаха и си получиха пакъ плата, а не само за печата. Колкото за сѣдитѣ които се обвиняватъ, то тоя, който е билъ сѣдия знае това.

М-ръ Цанковъ: За това предложение, за което говори г-нъ Попповъ, министерството го е обмислило, и ще направи такова нѣщо за чиновницитѣ; но за сега да свършимъ това нѣщо, а за другото предложение другъ пѣтъ.

Г. Геровъ: Азъ щѣхъ да се съглася съ г-на Герова, ако бѣ показалъ единъ поне отъ печатаритѣ, който да е билъ наказанъ до днеска. За това предложението, което г-нъ докладчикъ е направилъ, азъ съмъ на мнѣние да се съгласимъ да се приеме безъ никакво измѣнение. (Гласове: Съгласни.)

Д-ръ Геровъ: Азъ се отказвамъ.

Лазаръ Дуковъ: И азъ щѣхъ да се съглася, дѣто се прие по-напредъ 6 мѣсяца, да остане и тука 6 мѣсяца, защото всѣкога ще се отсѣди челоуѣка кривъ билъ или правъ билъ; нѣ щомъ ще се даде подъ сѣдъ ще се осѣди на часове; то ще бѣде по-добрѣ да се каже; дѣто го срѣщнатъ да го обесятъ. (Гласове: Тѣй, тѣй). Така ще бѣде ако ще ги сѣдятъ на часове. Да остане срока поне на 6 мѣсяца. Знаете, че сѣдии имало, за които се е писало въ вѣстницитѣ, и може би повече се пише за тѣхъ отъ колкото за други

личности. Тогава каква присяда ще бжде и тя въ толкосъ кжсо врѣме, кога ще да докаже, че писаното е право. За това да остане срока поне 6 мѣсяца. За това съмъ съгласенъ. Ако ще бждѣтъ тѣзи сѣдии сѣрдити, и като ще сѣдѣтъ тѣй съ часове, то по-добрѣ да бѣсятъ хората гдѣто ги сѣрѣшатъ. Азъ предлагамъ да остане срока баримъ шестъ мѣсяци.

М-ръ Начовичъ: Престѣпления по печата не сѣ както другитѣ престѣпления, както и по-напредъ каза г-нъ Цанковъ. Какво сѣ престѣпления по печата? Тѣ сѣ една обида или една клевета противъ една личностъ направени въ вѣстника. Ако се даде 6 мѣсеца врѣме на сѣдилището да рѣшава тѣзи въпроси, то и обидата се забравя, клеветата се забравя; тѣй щото челоуѣкъ, които е обиденъ, не може да получи на време праведното удовлетворение. Туй е относително до срока въ който трѣба да се сѣдятъ престѣпленията по печата, и тоя срокъ трѣба да е кратакъ, за да може обидения или наклеветения да се умие предъ общото мнѣние чрезъ рѣшението на сѣдилището. Относително туй, което г-нъ Дуковъ казва, че сѣдитѣ ще бждѣтъ сѣрдити за обидитѣ, които би сѣ нанесли на тѣхъ, и че ще сѣдятъ при страстно, то азъ мога да докажа че $\frac{3}{4}$ отъ обидитѣ и клеветитѣ не се отнасятъ до тѣхъ, нѣ до други лица; и когато тѣ не сѣ обиденитѣ, тѣ могатъ да сѣдятъ съ хладнокрѣвие тосъ-часъ и нѣматъ нужда отъ дълги срокове. Тѣй н. пр. когато е обиденъ г-нъ Дуковъ, то азъ съмъ много хладнокрѣвенъ, и когато азъ съмъ оклеветения или обидения то вѣрвамъ, че и г-нъ Дуковъ е хладнокрѣвенъ и може да сѣди безъ страстъ. Така сѣщо е за сѣдитѣ. Тѣ нѣма за какво да се лютятъ когато нападнатитѣ сѣ трети лица. Когато сѣ обаче тѣ сѣжитѣ нападнати, тогава се прави отводъ, сиречъ заинтересуванитѣ въ дѣлото сѣдии се отстраняватъ, дѣлото се разглѣдва отъ неутрални, незаинтересувани личности, сиречъ отъ хора безпристрастни. А колкото за това, което се казва отъ г-на Дукова, че когато се тура по-кжсъ срокъ щели да се бесятъ виновницитѣ, то това е едно пресолено сѣжденіе на г-на Дукова, и мисля, че си нѣма мѣсто да се говори.

Л. Дуковъ: Азъ искамъ да кажа двѣ или три думи, все ако не на предмѣта то близо до предмѣта. Ако ще бжде тѣй скоро наказанието, то нѣма никога да се освѣтлимъ върхъ нѣкои предмѣти. Стана една година и повече врѣме отъ когато нашия печатъ бѣше извѣстилъ за злоупотрѣбленията, които сѣ станаха тукъ-тамъ, и ако нѣмаше врѣме да разяснятъ тѣзи работи, то нѣмаше и да се опредѣли коммисия отъ Народното Сѣбрание, която да разглѣда тѣзи злоупотрѣбления. За това да не остава тѣй кжсо този срокъ;

понеже онзи който пише, той може въ течение на 5 или 6 мѣсеца да докаже онова, което пише, нѣ за което на часа нѣма на рѣка толкосъ доказателства. Нѣ щомъ не му оставимъ срокъ за да може да докаже, то ще го хвърлятъ тамъ въ магарешкия рай, както каза г-нъ Шивачовъ. (Предсѣдателъ; Моля г-на Дукова да не употрѣблява не парламентарни думи). Срока, който се опредѣлява тукъ, е тѣй кжсъ, щото и дѣлото не може да се разглѣда както трѣба, и съ това съвършено се въспира свободата на словото и на печата, и нѣма да излѣзатъ никога на свѣтъ работитѣ, които сѣ противни на народната воля. Това е истина, която вие може би да оборите, само ако се даде на вашето вишегласие. Нѣ правдата си е правда и не може да се обори, тя си остава пакъ правда.

М-ръ Стоиловъ: Ако врѣмето, което се дава на единъ сѣдия да рѣши една работа, ако врѣмето, въ което единъ процесъ трае, способствува за раздаване абсолютно правосѣдие: то азъ мога смѣло и съ голѣмо удоволствие като М-ръ на Правосѣдието да кажа, че нѣма страна, гдѣто толкосъ правосѣдие да има, както въ България, защото дѣйствително бавността на нашитѣ сѣдилища е твърдѣ голѣма. Въ въпроса за срока се разбъркаха двѣ работи, въ които азъ не виждамъ никаква связь. Нѣ мисля, че ще дойдатъ съ врѣме хора, които ще четатъ стенографическитѣ протоколи, и ще видатъ какъ сѣ се развивали юридическитѣ понятия у насъ. Срока, който 12 параграфъ дава за прескрипцията, той е срокъ, който опредѣлява какво врѣме може да премине до дѣто може още да се преслѣдва престѣплението по печата. Ако нѣкой въ расстояние на 6 мѣсеца не подигне оплаквание значи, че този изгубва правото си да преслѣдва обвиняемия. Сега каква связь има този срокъ, съ този, въ които трѣба да се свѣрши процедурата, азъ не мога да разбера. Разбирамъ, както каза г-нъ Докладчикъ, че тѣзи срокове може да сѣ кжси, и може да се направи на мѣсто 7 дена, 17 или 70; нѣ да се каже, че тогава ще хващатъ жандаритѣ редакторитѣ по улицитѣ, това си нѣма мѣстото. Ако има опасностъ г-да въ България, то нѣма опасностъ за редакторитѣ, нѣ за честнитѣ български граждани, има опасностъ за тия, които заематъ тия столове тукъ, или заематъ една служба общественна или държавна, да имъ напсува нѣкой всичко, което имѣтъ най-честно. И г-да това не ще е само за сега: това ще бжде още за 5, 6 или 10 години у насъ. И пакъ повтарямъ г-да, не бойте се за тѣзи българе, които изпълняватъ длъжността си, нѣ бойте се за честнитѣ семейства, и бойте се за тѣзи хора, които незнаятъ утрѣ ако станатъ, да ли нѣма единъ човѣкъ

безъ вѣра и убѣждение, който да ги очерни. Казва латинска пословица: «Callumniare audacter semper remanet quidquid.» (Чете):

Чл. 20. «Истинността на опозорителнитѣ фактове, които се приписватъ на чиновницитѣ по служебната имъ дѣятелностъ, или на друго нѣкое лице, което дѣйствова като органъ на властѣта, може да се докаже по обикновенний сѣдебенъ порядѣкъ, и щомъ се докаже, обвиняемий се освобождава.

Ако опозорителний фактъ, се отнася до частний животъ, било на чиновникъ било на нѣкое частно лице, опредѣленото отъ закона наказание се прилага безусловно, Виновний въ такѣвъ случай може да се оправдае, само тогасъ, когато приведе като доказателство, или едно сѣдебно рѣшение, или другъ нѣкой аутентиченъ актъ.»

Моитѣ събратия, които сж учили правата знаятъ твърдѣ добрѣ, че въ този членъ, въ едно твърдѣ свободолюбиво распорѣждане се рѣшава едно отъ началата, приети, въ процедурата, именно въпроса, който ще намѣрите въ много свободолюбиви законодателства, и който опредѣля слѣдующето: Напр. единъ вѣстникъ е оклеветилъ единъ чиновникъ, той щомъ се появи предъ сѣдилището, сѣда глѣда само, има ли клевета или нѣма. Ако вѣстника казва, че той е открадналъ, не се пита истинна ли е това, нѣ клеветника се осѣжда, безъ да се испита онзи, който е оклеветилъ, да ли може да докаже, че дѣйствително има кражба или злоупотреба. А този параграфъ дава пълна свобода . . . (гла сове: на предмѣта). (Д-ръ Геровъ: този въпросъ се рѣши вече. Тука е въпроса само за срока за 24 часа . . . Предсѣдателъ: г-нъ Геровъ, моля ви се не прекъсвайте оратора. — Д-ръ Геровъ: ама ограничете го, и ний имаме сѣщото право като г-да министритѣ. — Предсѣдателъ: моля ви, бѣдете по-хладнокрѣвни г-не Геровъ; азъ ще искамъ отъ васъ да бѣдете справедливи. Д-ръ Геровъ: справедливъ съмъ — Предсѣдателъ: и ви говорихте връхъ 10 чл. когато се разискваше чл. 11. — Д-ръ Геровъ: Вий ме предизвикахте. — Предсѣдателъ: сега иг-нъ М-ра другъ го е предизвикалъ, на М-ра не мога да отнема думата). — (М-ръ Стоиловъ: продължава): На конецъ тѣзи работи не сж нито за бащиното ми наслѣдие, нито имамъ частенъ интересъ, съгласете се, че тукъ има единъ въпросъ наученъ и вий го знаете, като сте учили цивилното право. Сега въ насъ ако дойде редактора предъ сѣдилището, на него се предоставя право, да докаже истинността на факта. И ето сключвамъ, като казвамъ, че това е отговоръ на това, което каза г-нъ Дуковъ, че нѣма да се бѣсятъ хората у насъ, нѣ може би ще бѣде по-добрѣ,

по-благоразумно, и ще се даде свобода на тѣзи, които искатъ да откриятъ злоупотрѣбленията. Въ този законъ се води и отъ това начало, че трѣба да се почита правото на всекиго, а не единъ да ходи да злослови правото на другитѣ. Ако се държатъ не само вѣстницитѣ, нѣ и други публични дѣйци о това начало, то мисля, че много несприятности ще се избѣгнатъ. (Ржкоплескание).

Д-ръ Геровъ: Азъ като говорихъ за срока; то говорихъ, че не може да се земе като норма, а нѣма никакво съображение отъ общественното устройство у насъ, че било трѣбало да измѣнимъ една обикновена процедура и да приемемъ една частна процедура. Ако искате съ туй да запретите повтарянieto на престѣплението, то може да се постигне цѣльта инакъ, защото той ще се накаже, ако направи повече престѣпления, за всѣко престѣпление отдѣлно. Нѣ вий мислите, че щомъ напише нѣщо по-строго въ вѣстника, ще е вече престѣпление? Нарушавате съ туй едно начало, че до гдѣто не се докаже едно престѣпление, то не може да се земѣтъ никакви мѣрки противъ него. Ако вземете бързи мѣрки, то съ туй искате да кажете, че щомъ е написана една статия, то е вече престѣпление. Трѣба отъ сѣдилището да се докаже, че е престѣпление, а не да се постанови, че слѣдъ 24 часа да се даде на сѣдитѣ и да се накаже.

Докладчикъ: (Чете още веднажъ чл. 28 виждъ по горѣ).

Предсѣдателъ: Приема ли Народното Събрание чл. 28 както го предложи комисията? Който приема, да си дигне ржката. (Болшинство).

Докладчикъ: (Чете) чл. 29 (30) «Пресѣдата обявява се въ окончателната форма въ 24 часа подиръ постановление на рѣшението.»

Чл. 30 (31). Въззивна (апелационна) жалба може да се подаде по общий редъ до 7 дена отъ обявяване присѣдата въ окончателна форма и се препраща въ Апелативния Сѣдъ 2 дена подиръ подаването ѝ. (Приема се).

Чл. 31 (32). Апелативния Сѣдъ разглѣдва въззивната жалба не по-късно отъ 7 дена отъ деня на получаванieto ѝ. (Приема се).

Чл. 32 (33). Присѣдата на Апелативния Сѣдъ се обявява въ окончателна форма 3 дена слѣдъ обявяване резолюцията. (Приема се).

Чл. 33 (34). Присѣдата на Апелативния Сѣдъ може да се обжалова предъ Върх. Кассац. Сѣдъ и кассационната жалба се препраща три дена най-късно слѣдъ подаването ѝ. (Приема се).

Чл. 34 (35). Върховний Кассационенъ Сѣдъ разглѣдва дѣлото не по-късно отъ 7 дена слѣдъ получаванieto жалбата, и присѣдата въ окончателна форма се обявява въ растояние на 3 дена слѣдъ постановление на резолюцията. (Приема се).

Чл. 35 (36). Настоящия законъ отменява всички други до сега съществуващи закони и наредби по печата. (Приема се).

Батановски: Да стане второто четение сега.

Председателъ: Не може. За второто четение ще се тури на края на дневния редъ.

Сега иде на дневенъ редъ законопроекта за октроа. (Гласове: Късно е вече).

Г. Геровъ: Докладчикъ е г-нъ Списаревски. Той го нѣма тука, а врѣмето е късно. Часа е вече 6 и 5 минути.

Филипъ Мариновъ: Докладчикъ бѣше Списаревски; но той се разлюти вчера и си даде оставката. Незная, да ли така сѣки може да прави по своя воля, и да може да се откаже отъ длъжността, която му се възлага,

Председателъ: Тази таблица може отъ сѣкиго да се предложи и да се свърши. Имаме толкось работи; не дѣйте ги отлага!

Докл. Филипъ Мариновъ (чете доклада):

Г-да представители! Финансиалната комисия, на която бѣ възложено обсъжданието на внесенъ отъ Министерството на Вѣтрѣшнитѣ Дѣла законопроектъ за градското право (октроа) заедно съ приложената при законопроекта таблица за такситѣ, съ които ще се облажатъ разнитѣ потребителни вѣщи, като има прѣдъ видъ: 1) че съ такова градско право могатъ да се облагатъ само тия вещи, които се консумирватъ въ сѣщия градъ. 2) Че има градове, въ които се внасятъ громадни количества стоки, отъ които едва ли $\frac{1}{50}$ часть се консумира въ тѣхъ, а остатокъ се распродава за другитѣ градове, въ такъвъ случай трудно ще е, и почти невъзможно да се одържи контрола за тия само вѣщи, които ще се употребятъ въ самия градъ, или же издържанието за такава контрола ще коштува повече отъ самия приходъ на октроа. За това комисията предлага, да се предвиди въ законопроекта слѣдующия членъ:

«Прилаганието или не на този законъ въ всѣкий градъ рѣшаватъ по вишегласие: пълния съставъ на общинското управление заедно съ 24 граждани мѣстни и пълнолѣтни, отъ тия които най-много сѣ облажени съ прями даждия.»

Въ такъвъ случай всѣкий градъ остава свободенъ, ако е въ интереситѣ му да го приеме този законъ, ако ли не е да не го приема. Прочее това е мнѣнието на комисията

Комисията види за нужно, да се прибави единъ такъвъ членъ въ закона на октроа.

М-ръ Цанковъ: Азъ приемамъ това предложение на комисията.

Докл. Ф. Мариновъ (чете):

Законъ за градския данѣкъ октроа.

Чл. 1. Съгласно 62 чл. отъ Конституцията, градскитѣ данѣкъ (octroi) се прилага безъ разлика на всички живущи въ България. (Приема се).

Чл. 2. За сега такава такса нѣма да се прилага освѣнъ въ градовѣтѣ, които иматъ повече отъ 2,000 жители. (Приема се).

Чл. 3. Максимумъ на такситѣ е опредѣленъ, както и вѣщитѣ, които подпадатъ подъ тѣхъ, въ горѣказаната тукъ таблица. (Приема се).

Чл. 4. Градск. общинск. управления могатъ, съ постановление направено въ общо засѣдание, да уголѣмяватъ и умѣншаватъ такситѣ; нѣ само въ предѣлитѣ на максимума предвиденъ въ приложената таблица.

Тукъ комисията е направила една прибавка, която е заета отъ закона за общинскитѣ управления; и тази прибавка стана съ цѣль да бѣде по-осигурено прилаганието на закона, именно (чете): ще се приематъ 24 граждани, които сѣ най-много облажени съ даждии, търговци, да видятъ ако може да се приложи такъвъ данѣкъ на града, и да се рѣши за това съгласно съ общинскитѣ съставъ или да се отблъсне.

М-ръ Цанковъ: М-ството приема тая притурка.

Ат. Минчовъ: Желая да се опредѣли, съ какви даждии?

Докл. Мариновъ: Въ отговоръ на г-на Минчова имамъ да кажа, че извѣстно е най-сетѣ, кои сѣ облажени отъ гражданитѣ съ най-вече даждии. Тий сѣ по-първенци хора, по-богати, които заематъ по-голѣма търговия.

М-ръ Цанковъ: Когато се говори за даждия, то се разбиратъ сѣкоги прями даждии. Може нѣкой гюмрукъ да дава, това не е прямо даждие. Трѣба да се разбиратъ «прями даждия».

Г. Геровъ: Като го разясни г-нъ М-ръ Цанковъ, нѣма да говоря.

Председателъ: Който приема чл. 4 съ прибавката, да си дигне ржката. (Болшинство). Приема се.

Докл. Мариновъ: При чл. 4 има една особенна забѣлѣжка: «Въ градове, гдѣто има градско общинско управление въ състава заедно съ горнитѣ 24 граждани, ако този данѣкъ се окаже по мѣстнитѣ условия приложимъ, рѣшаватъ прилаганието му въ града.

Г. Геровъ: Именно тѣзи 24 граждани заедно съ градскитѣ управления ще рѣшаватъ, да ли може или не може да се налага октроа въ градовѣтѣ. Когато иска общ. управление да го наложи, то трѣба да повика тѣзи 24 души, и да видятъ, може ли този октроа да се наложи или не.

Председателъ: Това е казано въ общинскитѣ законъ.

Д. Поповъ: Това не е потрѣбно.

М-ръ Цанковъ: Въ предидущий членъ е казано, че общ. съвѣти и 24-тѣхъ души могатъ да кажатъ бивали или не бива този данѣкъ. За това сегашния членъ е излишенъ.

Г. Геровъ: Казва се, че било казано въ общинския законъ, но тука се прави като прибавка, и нѣма да вреди.

Анневъ: Прибавката си е на мѣстото. Тука се казва, че, не състава на общинското управление самъ може да установи октроа въ града, но че то трѣба да става въ присѣтствието и съгласието на онѣзи 24 души. Тая прибавка си е на мѣстото.

Т. Яневъ: Забѣлѣжката е излишна. Чл. 4 казва, че 24 души търговци заедно съ съвѣта ще направятъ тая такса. Ако не сж съгласни, тя нѣма да се наложи.

Буровъ: Това искахъ да кажъ, че което г-нъ Яневъ каза, не е тѣй. Въ чл. 4 се опредѣля, че състава на общ. управление заедно съ онѣзи 24 души могатъ да дигатъ или умаляватъ октроа. А колкото за това, дали да се приеме или не, за това е забѣлѣжката. Може да има мѣстни условия, по които не може да се приложи.

Д. Попповъ: Азъ мисля да не се казва «търговци» защото има търговци, които никакви прями даждия не даватъ. Дошелъ въ града нѣкой гъркъ, докарва най-много стоки и него да викатъ. Само онѣзи хора, които плащатъ най-много прями данѣци.

Председателъ: Азъ едно нѣщо има да забѣлѣжа. Най-сетнѣ въ този въпросъ е именно това, ако желае Народното Събрание да приеме, но трѣба да измѣнимъ и редакцията, защото тѣй както е редактирано, съ нея не се разбира ясно онова, което искате да кажете. А пакъ друго нѣщо ще забѣлѣжа, че тамъ ако се приеме тѣй, излиза, че задлѣжавате града; но ако рѣшите 24 души да рѣшаватъ за приспособлението на този правилникъ, друго е. Това зависи отъ гражданитѣ. Тогасъ, ако искате това, трѣба да промѣните члена или да кажете, че не може да се наложи данѣкъ октроа, освѣнъ ако се рѣши това отъ общинското управление, заедно съ 24 души най-обложенитѣ граждани. (Гласове: Съгласни).

Докл. Мариновъ: Приемамъ най-сетнѣ, но има и друга редакция, която ще прочета. Тя е така: «уведжанието октроа се рѣшава въ мѣстното общинско управление заедно съ 24 лица отъ най-обложенитѣ съ даждия». (Гласове: Прями даждия).

Шивачовъ: Азъ предлагамъ да се каже «прями даждия». (Гласове: Прието).

Председателъ: Полагамъ го на гласуване. Приема ли Народното Събрание прибавката, която прочете г-нъ До-

кладчикъ, заедно съ забѣлѣжката на г-на Шивачова? (Приема се).

Докладчикъ (чете):

Чл. 5. Такситѣ сж задлѣжителни слѣдъ като се обнародватъ и залепятъ на всѣкадѣ въ градоветѣ за общо знание, единъ мѣсець преди приложението имъ.

Председателъ: Полагамъ на гласуване чл. 5 отъ законопроекта и който го приема, да си дигне ржката. (Приема се).

Докладчикъ: Почитаемото Министерство добави на това едно особено предложение, относително двата члена, които трѣбаше да се приложатъ, сир. чл. 6-ий (чете): Градскитѣ управления могатъ да продаватъ на общъ търгъ правото за събиране даждието октроа и да свързватъ контрактъ съ предприемачитѣ съ условия въ полза на града.

Секретаръ Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля тамъ, дѣто се казва: общъ търгъ да се каже «публиченъ търгъ». (Гласове: Общъ търгъ се по-разбира).

Председателъ: Полагамъ на гласуване чл. 6. Който го приема, да си дигне ржката. (Приема се).

Докладчикъ: (Чете: Чл. 7.) Таксата се налага върхъ всички прѣдмети опредѣлени въ приложената къмъ закона таблица, освѣнъ върхъ стокитѣ: антрепозитни, транзитни или принадлежащи на правителството или на иностраннитѣ представители въ Княжеството.

Тодоръ Яневъ: Какво се разбира подъ иностранны агенти или представители (Гласове: Дипломатическитѣ агенти). Нъ когато търгуватъ тѣ?

Председателъ: Туй дѣто се казва за иностраннитѣ представители да се ползватъ, то е вече опредѣлено, нъ само лично за тѣхъ, то се освобождаватъ отъ данѣкъ октроа. Полагамъ на гласуване чл. 7. . . Думата има г-нъ Василь Шишковъ.

Василь Шишковъ: Моля г-на докладчика да ми каже, транзитни стоки кои нарича той?

Докладчикъ: Подъ думата транзитни стоки, комисията туй е разбирала: Транзитни стоки сж тия, които преминаватъ презъ границата безъ да плащатъ мито. Нъ въ този смисълъ и друго може да се разбере, че стоки, които сж антрепозитни, и се изваждатъ вѣнъ отъ тѣзи граница, тѣ се казватъ транзитни, въ смисълъ на данѣка октроа.

М-ръ Цанковъ: Напр. на Орѣхово излѣзе една стока за Враца, извѣстно е, че Орѣховското общинско управление нѣма право да зема октроа за Врачанското общинско управление, но когато дойде стоката въ Вратца, Вратчанското общинско управление ще земе октроа. Нъ сега какво ще стане? Може нѣкой търговецъ да носи стока за вѣнъ. Ще

си има той депозитъ тамъ, и може да се опредѣли, колко ще искара; ще си има печатъ, ще се запише въ общинското управление каква стока е вкаралъ и какво ще искара, че когато я издава, или отива въ другъ градъ, въ другиятъ градъ ще му зематъ това нѣщо.

Василъ Шишковъ: Отъ обяснения на г-на М-ра разбрахъ, а отъ обяснения на г-нъ докладчикъ не можахъ да разберъ, защото той не каза, че дѣ да се плаща гюмрюкъ.

Гюмрюкъ ще се плаща. Азъ толковъ зная, че ако единъ търговецъ докарва стока отъ Раховица въ София и като мине презъ Враца и Орхание не се плаща градско право; какво ще стане въ София? Г-нъ докладчикъ не ни разясни това. Каза само, дѣто се плаща мито.

Буровъ: Азъ мисля, това се обясни. И дѣйствително, тази стока е транзитна; дошла е отъ вънъ въ нѣкой градъ и ако отъ тоя градъ ще иде въ вжтрѣшнитѣ градове, не плаща нищо. Дѣто се продаде вжтрѣ въ града, то е извѣстно, че за него ще се плаща. Тѣй го разбирамъ азъ, само за вжтрѣ въ града което се харчи.

Докл. Ф. Мариновъ: За успокоение на г-на Василя Шишкова ще му добавя и това, че самата таблица има название така: «таблица върху употребителнитѣ вѣщи», т. е., че това даждие се налага само за тия вѣщи, които се употребяватъ вжтрѣ въ града. Именно по тия съображения, защото ще бѣде трудно да се държи смѣтка, кои се употребяватъ въ града и кои не, само по тѣзи съображения, казвамъ, е предвиденъ членъ, който оставя свободни извѣстни градове, да приематъ или не настоящия законъ за октроата. Тази е била причината.

Попповъ: Не зная, какъ ще се приспособи тозъ законъ. Единъ търговецъ въ Варна, може да има стока за 5000 лири, и половината раздаде на Варненскитѣ бакале, а другата половина распродаде по градоветѣ, Търново, Разградъ и Плевенъ. Сега, какъ ще му се държи смѣтка, колко е далъ на Варненскитѣ бакали и колко е распродадилъ по вънка? Това ще бѣде твърдѣ мъчно.

Г. Геровъ: За да се успокои г-нъ Д. Попповъ, азъ ще му кажа, че това даждие ще се опредѣля, както отъ градското общинско управление, тѣй отъ 24-тѣ души най-много обложени съ даждия. Тѣ ще опредѣляватъ това, и нѣма нужда сега да опредѣляме такова нѣщо. Всѣки градъ ще си направи улѣнение за търговията и нѣма да се остави онзи търговецъ, безъ да се се знае, колко стока искара на вънъ и колко продава вжтрѣ. Не е нужно сега да се разисква, понеже се прие такъвъ единъ членъ. (Подпредсѣдателя Ив. Симеоновъ заема предсѣдателското мѣсто).

Грековъ: Г-да! Тозъ данѣкъ октроа го има въ София, и наистина отъ опита, който стана, се доказа, че градския съвѣтъ се е билъ прострелъ по-вече, безъ да опредѣли: да ли стокитѣ, които сж антрепозитни т. е., които се внасятъ само за нѣколко врѣме въ града и послѣ се изнасятъ за други градове, иматъ разлика отъ онѣзи, които се употребяватъ вжтрѣ въ града. Тозъ данѣкъ даде такъвъ поводъ, че хората се принудиха да правятъ складовѣ си вънъ отъ града. Това правяше мъжнотия и за самитѣ търговци, а до нѣйде врѣдеше и на самитѣ градове. Но именно, предложението, което сега се прави, щото транзитнитѣ стоки да неплащатъ октроа, рѣшава тозъ въпросъ. И разумѣва се, за това ще става постановление отъ общинското управление. Сега практическата мъжнотия, която може да произлѣзе при прилагането на това правило за стокитѣ, които излизатъ вънъ, то е единъ въпросъ, когото общината ще рѣши за себѣ си, като знае положението и работата на всичкитѣ търговци. Мене ми иде на ума единъ начинъ, който може много лѣсно, да се приспособи на всѣкадѣ: Единъ търговецъ у насъ, внесе въ София стока за 5000 лири, съ намѣрение да я изнесе за Радомиръ, Самоковъ, Дубница, Трънъ и другадѣ. Тозъ търговецъ, може много лѣсно да се споразумѣе — щомъ се постанови, че само за употребителнитѣ стоки ще се плаща октроа — той може много лѣсно да се споразумѣе, съ който и да е предприемачъ или общинското управление, и да каже, ето днесъ внесохъ стока за 5000 лири, но нѣма всичката да продавамъ въ София, а едн колко ще изнасямъ за вънъ, и всѣкога, когато изнася стока, може да се констатира, и изнесената стока да се спада отъ общата сума. Може да се намѣри и другъ способъ, за да се прилага тозъ законъ, както постановихме ние днесъ тукъ, и по тозъ начинъ ще се избѣгне това неудобство, хората нѣма да се принуждаватъ отъ сега нататѣкъ да правятъ складовѣ но вънъ отъ градоветѣ могатъ да ги правятъ.

Шивачовъ: Отказвамъ се.

Ст. Х. Добревъ: Отказвамъ се.

Г. Геровъ: Пакъ ще отговоря на г. Грекова, че тукъ не бѣ му мѣстото, да обяснява това, което сега говори. Това сжщото ще стане, когато се събератъ 24-тѣ души въ общинското управление, тѣ именно ще разискватъ тозъ въпросъ. Днеска да го разискваме си нѣма мѣстото. Ние приемеме единъ законъ и казваме, че които искатъ, могатъ да го приспособяватъ, а които не искатъ, пакъ могатъ да го не турятъ въ дѣйствие.

Попповъ: Г-нъ Грековъ твърдѣ добръ разясни и трѣба това да се забѣлѣжи въ протокола. Утрѣ ще се спрѣчка

може би нѣкой търговецъ съ общинското управление и може би търговеца инакъ да тълкува закона, а управлението инакъ. Тѣ тогава ще се справятъ съ протокола.

Буровъ: Азъ мисля, г-да представители, че дѣто оставихме този членъ, да се освобождаватъ нѣкои градове отъ постановлението на този законъ, не е за друго, ами защото има градища, въ които не може да се приложи. На пр. въ София може, защото въ София само се внасятъ стоки, а не се изнасятъ; но не е тъй въ Свищовъ, Раховица и други, защото Раховица зема стоки отъ Свищовъ, препраща ги въ Елена, Габрово, Дръново, Търново; отъ Търново се пращатъ стоки въ Дръново и Габрово и пр. За туй оставихме да се не прилага тамъ, гдѣто не е възможно.

Председателъ: Да се прочете члена още еднажъ.

Докл. Ф. Мариновъ (прочита го още еднажъ).

Председателъ: Приема ли се 7 ѝ чл. както се прочете? (Приема се).

Докл. Ф. Мариновъ: За пояснение на антрепозитнитѣ стоки, предвидѣ се слѣдующата прибавка, като забѣлѣжка на този членъ (чете):

«Отъ антрепозитнитѣ стоки сж свободни отъ октроа тия, които се натоварватъ за други градове, а ония, които се употребятъ вътрѣ въ града подлѣжатъ на този данѣкъ».

(Председателъ Грековъ заема председателското мѣсто).

Председателъ: Приема ли Н. Събрание тая забѣлѣжка? (Приема се).

Докл. Ф. Мариновъ: Комисията, понеже остана съгласна съ таблицата, защото оставя свободни общинитѣ да умаляватъ или увеличаватъ размѣра, разбира се, въ границитѣ на максимума, оставя я сжщо така, съ тая само разлика, че тукъ на послѣдното, дѣто е казано 2% за непредвидени работи, вмѣсто това е казано тъй: «всички непредвидени стоки не подлѣжатъ, освѣнъ на 20 ст. бачъ, съгласно чл. 84, буква з отъ общ. законъ».

Сега не зная, обича ли почитаемото Събрание, да прочита едно по едно частитѣ на таблицата? (Гласове: Нѣма нужда).

Попповъ: Не се спомѣна за манифактурнитѣ стоки. Единъ селянинъ, който докарва дърва една кола за 15 гр задѣлжавама го да плаща октроа, а единъ търговецъ, който внася за 1000 лири манифактурни стоки, не трѣба ли да плаща? Това не се обясни тукъ.

М-ръ Цанковъ: Това е било турено още онази година, но то не влиза въ октроата. Зарадъ туй сж погрѣшили, като сж направили и за манифактурата. Това право отъ

манифактурнитѣ стоки, трѣба да го налага правителството, а не общинитѣ.

Г. Геровъ: Ще кажа на г-на Поппова за да се успокои, защото всѣки единъ градъ, когато продава бача, ще зема предъ видъ всичкитѣ нѣща. Има нѣкои градове, които поминалата година, напр. Русчукъ, въ който за стокитѣ, които дохождатъ по Дунавъ и желѣзницитѣ, се исклучиха отъ това право. Зимаше се 3 гр. на кола, а пакъ на другитѣ стоки за текъ конь или за текъ волъ, кола зимаше се 20 пари, а за чифтъ волове или чифтъ конье — грошъ. Както въ Свищовъ, тамъ се земаше на всѣки 10 оки по 25 стотинки, това е право на общината, да се располага сама, а такива нѣща да се разискватъ сега е съвършено излишно.

Буровъ: Ако е възможно, да се прочете втори пѣтъ таблицата.

Председателъ: Азъ мисля да се чете таблицата едно по едно нѣма нужда, въ тази таблица се казва само максимума да не надминува и ний не можемъ да я наложимъ на градското общинско управление. По долу могатъ да налагатъ, но по горѣ не могатъ. Полагамъ на гласуване цѣлата таблица, както е предложена отъ правителството и както е приета отъ комисията. Моля онѣзи г-да, които приематъ тая такса, да си дигнатъ ржката. (Приема се). Сега за второ четение да се постави ли на дневенъ редъ? (Гласове: Не трѣба). Тогава моля г-на докладчика да прочете всичкитѣ членове още веднажъ и да се приеме.

Докл. Ф. Мариновъ: (Прочита още веднажъ всичкитѣ членове). Думата «октроа» ми се вижда, като странна; заради това, по добръ е, да се каже «градско право» или «градски налогъ». Думата «октроа» не може всѣки да разбере, а «градски налогъ» всѣки го разбира.

М-ръ Цанковъ: «Градско право», то се знае, че по хубаво е да се каже: «градско право».

Докл. Ф. Мариновъ: Сирѣчь сега ще стане заглавието така: «Законъ за градското право».

Председателъ: Полагамъ на гласуване «закона за градското право» изобщо. Които го приематъ, да си дигнатъ ржката. (Приема се).

М-ръ Цанковъ: Само въ скобки да се каже «градско право», а да си стои и думата «октроа», за да не станатъ нѣкакви недоразумения; защото, както знаете, общината има и другъ градски приходъ.

Председателъ: Г-да представители, сега, както виждате, врѣмето е късно, трѣба да се върви.

Батановски: Преди отлаганието на сесията, внесе се въ Нар. Събрание едно прошение отъ Изворската околия. На-

стоящото прошение Нар. Събрание препрати до М-ството на Външният Дѣла, за да изучи въпроса и да съобщи резултата на Събранието; но отъ тогава до сега има 2½ мѣсеци. Г-нь М-ръ испиталъ ли е или не, не е още съобщилъ за това, желателно е да се съобщи. Приближава врѣмето да се распусне Събранието и настоящето прошение пакъ тъй ще си остане, ако не ни се съобщи резултата

М-ръ Цанковъ: Ако това прошение се отнася за промѣнение центра на околията, то резултата за него не може да ви се съобщи сега. Азъ трѣба да ида самъ на мѣстото и да се увѣра, защото извѣстията, които имамъ по тоя въпросъ противорѣчатъ си едно на друго; дѣто ще се каже, че човѣкъ самъ трѣба да иде, за да земе всички сведѣния. Азъ имамъ сведѣния отъ мѣстото, имамъ и двѣ прошения, подписани отъ общината, но и двѣтѣ прошения сж подписани отъ сжщата община, «за» и «противъ». Дѣто ще се каже, трѣба да отида самъ. За това азъ съмъ на мнѣние, да отида самъ на мѣстото, за да испитамъ тая работа. (Гласове: Прието).

Предсѣдателъ: Г-да представители, азъ имамъ тукъ сега списъка на всички различни законопроекти, които сж препратени отъ всѣкъдѣ и отъ тѣхъ има много, които още не сж внесени на дневенъ редъ. Така напр. законопроекта за кметскитѣ намѣстници е туренъ на дневенъ редъ, а още не е четенъ. Азъ ще моля административната коммисия щото за въ понедѣлникъ да бѣде готовъ.

Едно друго предложение, за потикванието на народната промишленность, не е поставено на дневенъ редъ.

М-ръ Цанковъ: Азъ ще моля да се тури това на дневенъ редъ.

Предсѣдателъ: Азъ ще моля коммисията да обяви сега, дали ще бѣде готовъ доклада ѝ, за да се тури на дневенъ редъ. Подиръ това има предложение отъ М-ството на Външният Дѣла за измѣнение привременний уставъ за телеграфитѣ и пошитѣ. Г-нь М-ръ на Външният Дѣла каза, че това било много важно, отъ което страдатъ много интереситѣ на нашата търговия и за което се говори още миналата година отъ васъ г-да представители. Заради това ще моля административната коммисия, да прибърза съ приготвляването на този докладъ.

Послѣ има законопроектъ препратенъ въ сжщата коммисия за филоксерата и за лова. Послѣ има законъ за зимание на новобранцитѣ. Послѣ има наказателенъ законъ за престѣпленията по испълнението на военната тежба и законопроектъ за държавний печатъ. За всички тѣзи законопроекти административната коммисия още нищо не е на-

правила; за това трѣба дѣ побърза. Тогава ще тура законопроекта за държавний печатъ на дневенъ редъ. Друго, въ коммисията има законопроектъ за гербовий сборъ.

Докл. Мариновъ: Азъ бѣхъ самъ въ тази коммисия и нищо не е разгледано отъ законопроекта за гербовий сборъ.

Буровъ: Този законопроектъ не е ни дошелъ въ коммисията. Ние не знаемъ, г-нь Списаревски ги знае тѣзи работи.

Предсѣдателъ: Ще моля членоветѣ на финансовата коммисия, да се събиратъ и преглѣдватъ това, което има да преглѣдватъ, безъ да чакатъ нито г-нь Списаревски, нито другия нѣкого. Единъ може да не доде, но другитѣ трѣба да си глѣдатъ работата.

Г. Геровъ: Но ако е тука само единъ човѣкъ. Г-нь Списаревски си дава оставката отъ тази коммисия, когато той не е членъ на друга коммисия.

Предсѣдателъ: Г-нь Списаревски го нѣма днесъ. Моля другитѣ комисари да се събиратъ и да работатъ. Г-нь Списаревски, ако иска, може да зима участие, ако иска, може да не зима, ако не ще да работи тѣ нека работатъ.

Послѣ има отношение отъ М-ството на Просвѣщението, което иска свърхшатенъ кредитъ 28000 лева. Послѣ има да се разгледва предложението отъ Военното М-рство за отпушание добавоченъ кредитъ 10 хиляди и толкова лева, послѣ бюджетарната коммисия кога ще бѣде готова съ доклада си? Съ бюджета трѣба да се побърза, да се преглѣда, защото, ако има нѣщо, което най-много да интересува страната, то е бюджета, тамъ е жилата на всичкия народъ.

М-ръ Начовичъ: И за тютюна трѣба да се види.

Предсѣдателъ: Сега г-да ще прочита едно писъмце отъ Директора на Държавната Печатница отпратено до мене, но то се касае до всички членове на Събранието; заради това ще го прочита. (Чете):

Господину Предсѣдателю на Народното Събрание.

Господине Предсѣдателю!

Отъ нѣкое врѣме насамъ се забѣлѣзва, че нѣкои отъ почитаемитѣ Г. г. депутати изказватъ мнения върху Държ. Печатница съвсѣмъ противоположни на дѣйствителностьта и несъгласни съ истината. Прѣдъ видъ на това, за да не би да се уведе нѣкои въ заблуждение отъ слуховетѣ които сегисъ тогисъ се пушѣтъ въ печата съ извѣстна цѣль срѣщу това държавно учрѣждение, моля Ви, Господине Предсѣдателю, да оповѣстите почитенитѣ Г. г. депутати, че тѣ можѣтъ когато поискѣтъ да дойдѣтъ въ Държавната Печатница и да

добиятъ всевъзможни обяснения върху дѣйствителний вървежъ на това заведение и върху неговото състояние отъ отварянieto му до сега. Глѣбоко съмъ увѣренъ, че г. г. депутатитѣ не щѣтъ пренебрѣгнѣтъ най-доброто и най-рационалното срдѣство — да узнаятъ истината на мѣстото, особено, като въ тоя случай, когато е рѣчь за едно държавно учрѣждение.

Приемете Господине Предсѣдателю, увѣрение въ отличното ми къмъ васъ почитание.

София, 10 декемврий 1883 год.

Директоръ: Кирковъ.

Бухкалтеръ: Ив. Гюловъ.

М-ръ Д-ръ Молловъ: Тѣй като Държавната Печатница се намира подѣ вѣдомството на М-рството на Нар. Просвѣщение и азъ по това писмо нѣмамъ никакво извѣстие, моля да се препрати въ М-рството на Просвѣщението и, ако има нужда, азъ ще да внесе въ Нар. Събрание каквото трѣба.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се препрати това писмо въ М-рството на Просвѣщението? (Приема).

Сега моля Ви се, на края на дневенъ редъ, както казахме, ще имаме второто четение на законопроекта за печата. Желая на първи дневенъ редъ да се тури второто четение на законопроекта за горитѣ, това е вече на дневенъ редъ турено. Азъ ще ?

Дуковъ: И подиръ него да слѣдва бюджета.

Предсѣдателъ: Азъ ще Ви прочета и останалитѣ точки отъ днешния дневенъ редъ. (Чете:)

VI. Второ четение законопроекта за недоборитѣ и законопроекта за събиране смрадлика.

VII. Предложение отъ г-на Министра на Правосъдието за домашнитѣ актове при продажбата.

VIII. Врѣмена тарифа за вноситѣ стоки на Турция, Ромжния и Сърбия.

IX. Запитване отъ г-на Аннева къмъ Военното Министерство.

X. Запитване отъ г-на Шивачова:

а) Къмъ г-на Министра Президента; и

б) Къмъ г-на Министра на Правосъдието.

XI. Запитване отъ г-на Каменъ Симеонова къмъ г-на Министра на Външнитѣ Дѣла.

XII. Второ четение на избирателний законъ.

И сега туряме още на дневенъ редъ второто четение на законопроекта за печата.

Предсѣдателъ: Д. Грековъ.

Секретари: { Н. Шивачовъ.
Д-ръ Цачевъ.

Сега, г-да представители, не намира ли Нар. Събрание за добръ да се събере въ понеделникъ преди обѣдъ и подиръ обѣдъ; (Гласове: Не само въ понеделникъ, но всѣки день да се събираме по два пѣти.) Защото имаме много работа, и пѣкъ най-сетнѣ зная, че и вий бързате и правителството бърза да се свършатъ тѣзи работи. Всинца имаме работа и всѣки глѣда часъ по-скоро да се свърши туй и да отиде да си глѣда работата. Желаете ли въ понеделникъ преди обѣдъ да имаме засѣдание?

Дуковъ: Азъ бихъ предложилъ да работимъ отъ 10 часа до 1 и отъ 2 до 5 часа.

Предсѣдателъ: Може да се приеме така: отъ 9 до 12 часа, и послѣ отъ 2 до 5 часа.

Г. Геровъ: Ако приемемъ това предложение на Предсѣдателя, не зная комисииитѣ кога ще могатъ да работатъ, когато не сме приготвили нищо; ако работимъ отъ 9 до 12 часа и послѣ отъ 2 до 5 часа, азъ не зная, кога комисииаритѣ ще могатъ да преглѣдатъ тѣзи нѣща, които по-напредъ г-нъ Предсѣдателъ изброи. Заради това, мисля, че всѣкога по-добръ да засѣдаваме отъ 2 часа до когато можемъ да работимъ.

Попповъ: Деня е малъкъ и два пѣти да ходимъ и дохождаме ще изгубимъ по 4 часа. За това по-добръ да захващаме отъ 12 или 11 часа и да продължаваме до когато можемъ, съ два пѣти ходение и дохождение ще изгубимъ по 4 часа.

Шивачовъ: Искяхъ да кажа това, което каза г-нъ Попповъ, че не е възможно да става по два пѣти засѣдание; за това мисля, че по-добръ е да засѣдаваме отъ 1 до 7 или 8 часа. Единъ день да се произнесемъ върху него, ако виждате за добръ. (Гласове: Прието).

Предсѣдателъ: Г-да представители, предъ видъ на заявлението на г-на Цачева, че той не може самъ да надвие работата, като секретаръ на Нар. Събрание и прѣдъ видъ на съгласието на г-на Шивачова да заеме пакъ първото си мѣсто и като имамъ предъ видъ, че г-нъ Щърбановъ, който е втори секретаръ на Нар. Събрание, до сега не се яви въ събранието а пакъ работа се натрупва много, то на основание на правото, което ми дава правилника, назначавамъ г-на Шивачова за секретаръ. (Гласове: Приетъ).

Обявявамъ днешното засѣдание за закрито и въ понеделникъ ще имаме засѣдание въ часа единъ.

(Конецъ на 7 часа.)

Подпредсѣдатели: { Иванъ Симеоновъ.
Ат. Минчовъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: А. Безеншекъ.